Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראָשען

היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 70 | Łódź, Poniedziałek, 23 marca 1931 r. | נייַנטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, ה' ניסן תרצ"א | № 70

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

פיטלינגען

פון דער בעריהמ־טער מארקע — NORDIA HAWE

פרייז 3 זלאָטעס א קעסטעל 14 שטיק

צו בעקומען יעדען טאָג פרישע

ביי שטיינפעלד, זאוואַדזקא 20, טעל. 186-23

און ביי רעטמינסקי, קאשטשעלנא 5.

יין כשר לפסח!

אויב איהר האָט נאָך נישט געטרונקען דעם בעוואוסטען ראזינען־וויין „פראגרעס № 7"

דאַן איבערצייגט אייך, אז איהר בערויבט אייך און אייער פאמיליע הנאה צו האָבען פון גוטען וויין, וואָס קאָסט זעהר ביליג.

צוליב א רעקלאמע פערקויפען מיר

א פלאַש פון 1/4 ליטער גו־טען ראָזינען־וויין № 7 נאר 65 גראשען

א באַטשינקע דעם זעלבען נומער 1.50 זל.

צו דער בעקוועמליכקייט פון ג' פובליקום בעקומט מען אויך דעם וויין „פראגרעס" № 7 ביי

ח. בלאנקעט גלובנא 69

אלע סאָרטען וויינען פון דער פירמע „פראָגרעס" איז צו בעקומען אויף פסח, א חוץ נאָר די 1/4 ליטערדיגע צו 65 גראשען.

וויין־ און מעהד־פאַבריק „פראגרעס" אלטער מארק 2

טעלעפאן 82-184

בעמערקונג: ביי אונז בעקומט מען רויט־וויין פריי פון צוקער

בעקאנטמאכונג.

איך מאך בעקאנט מיין ג. קונדשאפט, או די בעוואוסטע לאנגיעהריגע היגיענישע און כשר'ע בעקעריי פון

ש. מיצענמאכער, פיעטריקאווער 166

טעל. 13-119

באקט היי־יאהר די שענסטע

מצות

פון די בעסטע סאָרטען מעהל אונטער דער השגחה פון לאָדזער ראבינאט.

בעמערקונג: מיר בעזיצען א פיליע אויף דער וואול־טשאנסקא 169, טעל. 201-53. 1908

Śródborów Pensjonat „RIVIERA"

F. CZYŻYKOWEJ

עמפפעהלט זוניגע צימערן אין ניי־קאָמפאָרט איינגעאָרדנעטער געביידע. געשמאקע און רייכהאלטיגע קיך. אויף פערלאנג דיעטע־קיך.

דעם טיפסטען ביילייד דריק איך אויס די פאמיליע מאשקאוויטש צוליב דעם טויט פון זייער אונפערגעסליכע ליבע פרוי, און מוטער

נ"ע חנה

המקום ינחם אתכם בתוך שער אבלי ציון וירושלים.

שימעק גרינבערג

שוץ־מארקע

שאקאלאד וקאקא „אנגלאס"

שוץ־מארקע

בעזה"י יום ג', ב' שבט תרצ"א.

תעודת הכשר לחג הפסח

הנני מאשר בזה, כי בית החרשת לעשיית שאקאלאד וקאקא תחת השם

„אנגלאס"

— של הפירמא — „אנגלא־אזיאטיק" הנודעת לשם בעלת הפירמא „וו. וויסאצקי ושותפין"

נמצא בפה דנציג־אליווא, הוא עומד תחת השגחתי וכל החומר הדרוש לעשיית שאקאלאד כמו: תופיני הקאקא, סוכר וחלב יבש של בהמות טהורות נזהר בכל דבר של חשש חימוץ ואיסור. החלב יבש נתקבל מאמשטרדם בהכשר של הרב אב"ד שליט"א. השאקאלאד עשוי אריח אריח, בלתי ממולא ואין בו שום נוזל אחר. החדרים נקיים מכל חמץ, גם הפועל"ים אינם אוכלים שמה, והקונטרולה היא ע"י איש נאמן לזה. על כן הנני מעיד שהשאקאלאר והקאקא של פסח של הפירמא „אנגלאס" עם חתימתי הם כשרים בלי שום חשש כלל.

הבא על החתום פה דנציג

יעקב מאיר סגלוביץ החופ"ק דנציג

מחבר ספרי „מאסף דרושי"

בן הרב הגאון ר' חיים זצ"ל מווילנא

(מקום החותם)

הננו מאשרים בזה שהפבריקא לעשיית שאקאלאד וקאקא תחת השם „אנגלאס" של הפירמא „אנגלא־אזיאטיק" בעלת הפירמא וו. וויסאצקי ושותפין בדנציג נמצאת תחת השגחה מעולה של הרב הגאון ר' יעקב מאיר סגלוביץ שליט"א אבד"ק דנציג, וכל אחב"י יכולים לתמוך על היוצא מהפבריקא הנזכרת בהכשר הרב הנ"ל בלי שום חשש על ימי חג הפסח הבע"ל.

יום ג', ב' שבט תרצ"א.

בועד הרבנים לערת ווארשא.

די מאשין־מצות־פאבריק

פון דער בעקאנטער צוקערניע

נ. וויינבערג

אונטער דער השגחה פון יאנאָווער רב

38 פיעטרקאווער 38, טעלעפאן 143-82

מאכט בעקאנט דער ג' קונדשאפט, אז צוליב די קאלאסאלע בעשטעלונגען, ווערט געבעטען וואָס פריהער צו קומען נאָך מצות כדי אויסצומיידען אלעמען צו קענען ליפערן זוכסטענס.

בעמערקונג: די מצות און מצה־מעהל זענען געפאקט און פערזעהן מיט אונזער פירמע. אלע בעשטעלונגען ווערן אבגעשיקט אהיים.

DR. MED. H. LUBICZ

אפ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראנק.

אויף צעגעלניאנא 43, טעל. 141-32

עמפפאנגס־שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאג און יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע־זאל.

שיך

אויף יום־טוב

פאר הערן, דאמען און קינדער

עלעגאנט, ביליג און גוט

בעקומט איהר נור ביי

B-cia Lenczner

שיך־פאבריק: זשעראמסקיעגא 99

פאבריקס־לאגער: נארוטאוויטש 4

בעמערקונג: אלע אונזערע שיך זענען אויסגעארבייט פון די פיינסטע סאָרטען לעדער און ווערן פערקויפט צו פאבריקס־פרייזן

פאראשלוסצווישן דער רעגירונג מיט פ.פ.ס.?

וו א ר ש א, 22 טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין די פּאָליטישע קרייזן געהען אַרום עקשנות'דיגע קלאַנגען, אַז ס'האַלט איצט בּיי אַ שלום צווישען דער רעגירונג מיט די פּ.פּ.ס. קיין קאָנקרעטע אייגצעלהייטען דערצעהלט מען נאָך נישט, אָבער ס'איז זיכער, אַז אין דער צייט פון די סיים-פּעריען וועט געלונגען דעם שלום צו שליסען.

מ'ווייסט נאָך נישט, וואָס פאַר אַ קאָנצעסיעס די פּ.פּ.ס. וועלען בעקומען, מ'ווייזט אָבער אָן אויף דעם אומשטאַנד, וואָס דער נייער פּראָיעקט וועגען אָפּצאָהלען פאַר די מעדיצינען א. אַז. וו. אין די קראַנקען-קאַסעס איז אָפּגעלעגט געוואָרען, דאַגעגען גרייט מען זיך אַדורכצופיהרען די וואַהלען צו די קראַנקען-קאַסעס, אָפּשאַפען די קאָמיסאַרען ד. ה. אָפּגעבען די פּ.פּ.ס. די פּאָזיציעס, וואָס מ'האָט בּיי זיי צוגענומען: בּיים אַדורכפיהרען די וואַהלען וועט קיינער אויסער די פּ.פּ.ס. נישט געווינען. די פּראָקעס, וועלכע זענען בכלל שוואַך רייסען זיך נאָך לעצטענס אַרום צווישען זיך און פערלירען אַלץ מעהר זייער פּאָליטישען איינפלוס.

אין די קרייזען, וואו די דאָזיגע קלאַנגען ווערען לאַנסירט בעהויפּטעט מען, אַז דעם דאָזיגען שלום וויל מען אַדורכפיהרען נאָך איידער דער מאַרשאַל פּילסודסקי איז צוריקגעקומען, כדי אַזוי אַרום שאַפען פאַר איהם אַ מעגליכקייט פון אַ רוהיגער מלוכה-שעפערישער אַרבּייט.

* * *

וו א ר ש א, 22 טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) פּרעמיער סלאַוועק איז אַרויסגעפאָהרען קיין גדיניא, ווי מ'גיט איבער שטעהט די רייזע אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס מאַרשאַל פּילסודסקי דאַרף אויף דער שיף „זויכער" קומען דורך גדיניע.

דער ווירטשאפטליכער קריזיס האלט ביי ענדיגען זיך

שטעלן פעסט די וועלט-פינאנסיסטן אויף א בעראטונג אין בערלין

בּ ע ר ל י ן, 22 (ספּ. טעל.) דאָ איז פאָרגעקומען אַ בעראַטונג, אין וועלכער ס'האָבען אַנטיילגענומען פאָרשטעהער פון די גרעסטע וועלט-פינאַנסיסטען פון אַמעריקא, פראַנקרייך, ענגלאַנד און דייטשלאַנד. אויף דער בעראַטונג איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די ווירטשאַפטליכע סיטואַציע אין דער גאַנצער וועלט איז אַזאַ, אַז ס'בעווייזען זיך סימפּטאָמען, דאָס דער קריזיס האַלט בּיים פערענדיגען זיך און ס'דאַרף זיך בּקרוב אָנהויבען אַ ווירטשאַפטליכער אויפשוואונג.

די בעראַטונג האָט זיך אַרויסגעזאָגט פאַר ערטיילען קרעדיטען די פינאַנסיעל-שוואַכע לענדער, כדי צו שטאַרקען די קאָנסומציע-מעגליכקייטען דאָרט און צו פערגרעסערען אויף אַזאַ אופן די אָפּזאַץ-געביטען.

---:O:---

בעשטראפט די שולדיגע

איז אינצידענט ביים ציהען די דאלארובקע

וו א ר ש א, 22 טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). ווי בעקאַנט, איז בּיי דער לעצטער ציהונג פון דער דאָלאַרובקע פאָרגעקומען אַן אינצידענט. דהיינו, עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז נישט אַלע נומערען פון די דאָלאַרובקעס זענען צוגעגרייט געוואָרען אויף צו לאָסעווען. דער ענין האָט בשעתו אַרויסגערופען אַ גרויסען טומל. נאָך אַ דורכגעפיהרטער אויספאָרשונג האָט די דיסציפּלינאַר-קאָמיסיע בּיים פינאַנץ-מיניסטעריום בעשטראָפט אַ רייה בעאַמטע: איינער איז בעזייטיגט געוואָרען פון פּאָסטען, עטליכע זענען דערגראַדירט געוואָרען אין זייערע אַמטען אָבער. בעקומען אַ שטרענגען פאָרוואורף.

פראיעקט וועגען פערקירצען מיליטער-דינסט

וו א ר ש א, 22 טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). אין די רעגירונגס-קרייזען ווערט איצט אויסגעאַרבּייט אַ פּראָיעקט וועגען פערקירצען מיליטערישען דינסט. לויט'ן דאָזיגען פּראָיעקט זאָל מען די צייט פון אַקטיווען דינסט אין פּיעכאָטע דויערען 1 יאָהר און אין קאַוואַלעריע — אַנדערטהאַלבען יאָהר.

דער נייער געזעץ פּראָיעקט זאָל שוין אַרייגעטראָגען ווערען אין סיים, בעת דער קומענדיגער סיים-סעסיע.

אפּפלאנגען פונ'ם סקאנדאל אין דער ווארשאווער אפערע

וו א ר ש א, 22 טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם סקאַנדאַל אין דער אָפּערע, בעת דער פייערליכער פאָרשטעלונג אין דער אנוועזענהייט פונ'ם מלוכה-פּרעזידענט, ווערען ערוואַרט אַ רייה דימיסיעס. ס'זאָגען דימיסיאָנירען דער וויצע שטאָט-פּרעזידענט באָזענצקי און מאַיאָר לאָט, וועלכער איז געווען אַ מקורב אין דער קאַנצעלאַריע פון מלוכה-פּרעזידענט....

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, ד. 23 מערץ

11.58 — צייט-סיגנאל; 12.05 — מוזיק פון גראמאפאן-פליטען; 13.15 — טאָג-פּראָגראַם, קינאָ- און טעאטער-רעפערטואר; 14.40 — פאָרלעזונג פאר מאטוריסטען; 15-00 — 2-טע פארטעזונג פאר מאטוריסטען; 15 50 — לעקציע פראנצויזיש; 16 15 — גראמאָפאָן-פליטען; 17.15 — פאָרלעזונג פון קראקא; 17.45 — לייכטע מוזיק; 18 45 — פערשידענעס; 19.10 קאָמוניקאט פון דער לאָדזער האנדעלס-קאמער; 19 30 — גראמאָפאָן-פליטען; 20 00 — פּאָליטען; 20.15 — פאָרלעזונג וועגען דער לעגענדע פון מייסטער טווארדאָווסקי; 20.30 — פאָרלעזונג וועגען דער מאָדערנער מוזיק; 21.00 — אָפּערעטקע מאַדאם פּאָמפּאַדור, קאָמוניקאטען, טאנץ-מוזיק.

צוליב דעם קריזיס אין אמעריקע

לויפען טויזענדער אימיגראנטען צוריק קיין איראפע

נ י ו י א ָ ר ק, (יט"א) די שלעכטע עקאָנאָמישע לאַגע אין אַמעריקא און די גרויסע אַרבּייטסלאָזיגקייט האָט געטראָפען מעהר ווי אַלעמען די אימיגראַנטען, הויפּטזעכליך אַרבּייטער, וועלכע האָבען זיך נאָך נישט איינגעפירגערט אין לאַנד. דעם אויסוועג פון דער ביטער'ער לאַגע געפינען טויזענדער אימיגראַנטען אין צוריקקעהרען אַהיים.

די שיפען, וואָס געהען איצט אָפּ פון אַמעריקאָ בער האַפענס קיין איראָפּא, זע'ען אין דער דריטער קלאַס איבערגעפאַקט. די שיף-קאָמפּאַניעס האָבען איינגעפיהרט ספּעציעל ביליגע בילעטען פאַר דריטער קלאַס.

דער אַרבּייטס-דעפּאַרטאַמענט העלפט די אימיגראַנטען מיט דעם, וואָס ער גיט זיי פאַר דריי דאָלאַר די ערלויבניש צוריקצוקומען אין לאַנד. ביז איצט פלעגט מען דאַרפען געבען די קאָנסולען 10 דאָלאַר אַ וויזע.

כאָטש די עקאָנאָמישע לאַגע אין די איראָפּעאישע לענדער איז איצט אויך אַ שלעכטע, פאָהרען פונדעסטוועגען צעהנדליגער טויזענדער אַרבּייטער צוריק אַהיים, כדי אויסצומיידען דאָ דעם קריזיס. אין פיל פאַלען ווערען די אימיגראַנטען געהאָלפען טיילווייז דורך זייערע רעגירונגען צו קומען אין זייער היים.

פאַר דעם יאָהר 1930 זענען געפאָהרען קיין איירואָפּא 30.000 פּאַסאַזשירען מעהר ווי אין יאָהר 1929. פאַר די ערשטע זיבען וואָכען פון 1931 זענען געפאָהרען 9000 דריטע קלאַס פּאַסאַזשירען קיין איירואָפּא, מיט 2000 מעהר ווי אין דער זעלבער צייט מיט אַ יאָהר צוריק.

ייז כשר לפסח

ווילט איהר גוטען וויין אויף ארבע כוסות
און הנאה האָבען פאַר אייער געלד, נישט פערגעסט
קויפט ראָדזינען-וויין דעם בעסטען
פון דער וויין- און מעהד-פאבריק פירמא „פראָגרעס".

פאַר א זלאָטע פופציג קריגט איהר דאָרט
א באַשיינקע וויין באַר אנ'אנטיק
און דערצו אויך אנדערע וויינען
פון אונזער אייגענער פאבריק.

„פראָגרעס" נומער זיבען קויפען אלע,
ווייל ער איז גוט, און ביליג אָנערקענט,
ווער עס קויפט איהם איינמאָל,
בלייבט אינזער שטענדיגער קליענט.

מעהד און וויין די בעסטע סאָרטען
בעקומט איהר בּיי אונז אלערליי,
גוט און ביליג איז נאָר „פראָגרעס"-וויין
אלטער מארק נומער צוויי.

דער שווער - געטראָפענער פ׳ ־וי
פּאַסשעוואַ צוליב דעם טויט פון
איהר הייסגעליבטען און אונפערגעסליכען
פּאָטער נ. ע.
נחים בּליצבּלום
דריק איך אויס מיין אויפריכטיגסטען
מיטגעפיהל.
רוזשאַ לענטש צקא

הכחשה.

אויף דער אויפפאָדערונג פון דעם שעהנעם יוד ר׳ יחיאל קריבוים פּאַלודניאַווע 20, בין איך געכטען אין אָוונעד געקומען אין ראַבינאַט, כדי צו האַלטען די דין-תורה צווישען מיר און איהם. ליידער איז די דין-תורה נישט פאָרגעקומען, ווייל ר׳ יחיאל קריב׳ס האָט נישט געוואָלט ציטרעטען צו דער דין תורה, ווען דער מורה-הוראה ר׳ לייביש ראָזענבערג זאָל נישט זיין אָנוועזענד בּיי איהר. ספּיס איז שוין דאָ נישט אין אָרדנונג, ווען ר׳ יחיאל קריבויס האַלט, אַז דער גאַנצער לאָדזער ראַבינאַט האָט אָנ'אַנדער שולחן-ערוך, ווי ר׳ ליבוש ראָזענבערג.

ס'איז נישט צו פערשטעהן, ווי אַזוי ר׳ ליבוש ראָזענבערג ערלויבט זיך צו שרייבען אין נעכטיגען נומער פון „נייעם פאָלקסבלאַט", אז דעם סירוב, וואָס איך האָב אַרויסבעקומען מיט די אונטער-שריפטען ליבוש ראָזענבערג, הערצל האַרטשטאַרק און ליבוש ווייקסעלפיש איז אַרויסגעגעבען געוואָרען צוליב אַ טעות. דריי מאָל איז דער געוועזער מקירב ר׳ יחיאל קריבוס נישט געקומען לדין, און צום פּירטען מאָל האָט מען איהם געשיקט א התראת בית דין, און נאָך דעם אלעם ערלויבט מען זיך צו שרייבען וועגען טעותים פון שמשים, כדי זיך ריינצוואַשען. די זאַך איז אָבער צו קלאָהר, אַז מען זאָל דעם שעהנעם יוד נאָך גלויבען. איך ערקלער, אז אויב די דין-תורה וועט נישט פאָרקומען דינסטאג אין אָוונעד, נעהם איך פון זיך אראָפּ די פעראַנטוואָרטליכקייט.

משה זילבּערבּערג.

Najwytworniejsze WYROBY SKÓRZANE poleca
R. Grabowiecki
Łódź, Piotrkowska 59, tel. 144-83
TOREBKI podług najnowszych modeli paryskich i wiedeńskich w wielkim wyborze.
portfele, teki, nessesery, walizy i t. p.

Dr. med. **H Karaś**
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
זגערזשער 16
נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 3 ביז 7 אָוונד.

Doktór **KLINGER**
ספּעציאַל-אַרצט פאַר וועגער שע. הויט-
און האָר-קראַנקהייטען
ANDRZEJA 2, tel. 132-28
נעהמט אָן פון 9–11 פריה און פון 5–8 אָוונד און
פון 1–2 נ"מ אין דער „לעטשניצע פּיעטריקאָווער 62"

DR. MED.
A. SZPRYNGIER
וועשעריע און פרויען-קראַנקהייטען
נעמט אָן אין דער לעטשניצע „צענטראַלנאַ"
פּיעטריקאָווער 62 פון 3–4 נאָכמיטאָג
און אין דער היים
קילינסקיעגא 30, טעל. 222-27
פון 5–7 נאָכמ.

Dr. med. **J. Lubicz**
כירורג = אָרטאָפּעד
Gdańska 28, tel. 183-17
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
אייגענע פּראַצאָווניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע
אָפּאַראַטען, ווי: וועלטערקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע
הענד און פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.
נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמיטאָג.

מעהד און וויין של פסח

עמפּפעהלט צו די ביליגסטע פרייזען און בעסטע קוואַליטעט
די עלטעסטע לאָדזער וויין- און מעהד-פאַבריק
ש. ווישליצקי פּיעטריקאָווער 10
אין הויף
פאַר פילאַנטראָפּישע פעראיינען און אַרויסטרעגער גרויסער ראַבאַט.
בכדי אויסצומיידען מיסברויכען בעמערקען מיר, אז די ביליגסטע סאָרטע מעהד איז געזיגעלט מיט ווייסען לאַק, די בעסערע מיט רויטען און די בעסטע מיט גרינעם.

לאָדז. 23 מערץ 1931

„נייער פאָלקסבלאַט“

לאָדז 23 מערץ 1931

50 יאָהר יודישע עמיגראַציע

דער פופציג־יעהריגער יובילעי פון דער יודישער עמיגראַציע קיין אַמעריקא איז ענג פערבונדען מיט אַ צווייטער יובילעי דאַטע — מיט די פופציג יאָהר, וואָס זענען פערלאָפען זייט די ערשטע גרויסע פּאָגראָמען. דער באַלטישער פּאָגראָם אין יאָהר 1881 האָט שטאַרק אַ קלאַפּ געטון איבער די הערצער פון דער יודישער בעפעלקערונג פון רוסלאַנד און האָט גלייכצייטיג מיט דער פערצווייפלונג געשטעלט פאַר איהר דאָס פּראָבלעם פון עמיגראַציע — ענטלויפען פון די אַלטע ערטער און זוכען אַ ביי־ווינקעל, וואו זיך צו בעזעצען.

די עמיגראַציע האָט על פּי רוב געטראָגען אַ סטיכישען כאַראַקטער, זי איז דורך קיינעם נישט אָנגעפיהרט געוואָרען און נאָר דערפאַר, וואָס די פעראייניגטע שטאַטען האָבען דעמאָלט געקאָנט אויפנעהמען אַ פיל־מיליאָניגע מאַסע, איז די יודישע עמיגראַציע אין דער גאַנצער צייט ביז'ן קריג געגאַנגען כמעט אויסשליסליך אַהין. די יודישע געזעלשאַפטליכקייט אין רוסלאַנד האָט זיך כמעט אינגאַנצען נישט אינטערעסירט מיט דער עמיגראַציע־בעוועגונג, איהר גאַנצע אויפמערקזאַמקייט איז געווען געווענדעט אויסשליסליך אויף רעגולירען די לאַגע פון די יודען איבעוועניג אין לאַנד און אויף קאַמפען פאַר פּאָליטישע און בירגערליכע רעכט. דערביי האָט דער דאָזיגער קאַמף אַ לאַנגע צייט געטראָגען דעם כאַראַקטער פון שתדלנות, באַכמעהר — די פיהרענדע קרייזען פון רוסישען יודענטום זענען געווען ביי דער מיינונג, אַז דאָס אָנערקענען די עמיגראַציע פאַר אַ נויטווענדיגקייט, בכדי צו רעגולירען די לאַגע פון די יודען וואָלט געבראַכט שאָדען דער יודישער בעפעלקערונג לגבי דער מאַכט, די יודישע בעפעלקערונג וואָלט דערמיט אָנערקענט, אַז זי בעטראַכט זיך נישט פאַר בירגער פון לאַנד, די אָנשויאונג וואָס איז געווען פערבונדען מיט אַסימילאַטאָרישע טענדענצען, און וועלכע האָט שלעכט אויסגעטייטשט די רעכטליכע און סאָציאַל־עקאָנאָמישע לאַגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאַנד — האָט געבראַכט נישט ווייניג שאָדען.

די פאָלקס־בעוועגונג האָט אָבער גובר געווען די אַלע שטערונגען און די עמיגראַציע איז געגאַנגען סטיכיש. ביי אַ פולשטענדיגער גלייכגילטיגקייט פון די אינטעליגענטע און געזעלשאַפטליכע כוחות, נאָר די יק"א (יודישע קאָלאָניזאַציע־געזעלשאַפט) אַנ־אויסלענדישע אָרגאַניזאַציע, האָט טיילווייז פערשטאַנען די אומגעהויערע בעדייטונג פון דער דאָזיגער סטיכישער כוואַליע און איז געקומען צו הילף די עמיגראַנטען, איינאָרדנענדיג אינפאָרמאַציאָנס־ביוראָס, אָבער אויך זי איז נישט געגאַנגען ווייטער פון אינפאָרמאַציעס פון אַ ריין פאָרמעלען כאַראַקטער. די גאַנצע איבעריגע יודישע געזעלשאַפטליכקייט אין אויסלאַנד איז אין אַלגעמיין נישט געגאַנגען ווייטער פון דער רוסישער, זי האָט לויט דער מעגליכקייט געגעבען מאַטעריעלע הילף, די „אָרימע גלויבענס־גענאָסען“ פון רוסלאַנד, אָבער עס איז קיין רייד נישט געווען וועגען רעגולירען דעם עמיגראַנטען־שטראָם, און אויך נישט וועגען מיטהעלפען די עמיגראַנטען זיך איינצואָרדנען אויף די נייע ערטער.

צוויי ערשיינונגען אין יודישען לעבען האָבען אויף אַ גרינדליכען אופן געענדערט די אָנשויאונג אויף דער עמיגראַציע־פּראַגע: די פּאַלעסטינאַ־בעוועגונג, וואָס איז געוואָרען אַנ'אָרגאַניזירטע פאָלקס־בעוועגונג און דאָס בעזעצען זיך אין אַרגענטינע, איך בעריהר דאָ נישט די פּראַגע וועגען דער בעדייטונג פון דעם ערשטען און צווייטען און נישט אויף די דאָזיגע שפּאַלטען דאַרף איך בעווייזען, אַז דאָס בעזעצען זיך אין פּאַלעסטינא קאָן נישט אַרונטערגענומען ווערען אונטער דעם אַלגעמיינעם בעגריף פון עמיגראַציע, איך וויל נאָר אָנווייזען אויף דעם, אַז די ביידע ערשיינונגען זענען געווען דער היפוך דערפון, וואָס עס האָבען געפּרעדיגט די פיהרענדע יודישע קרייזען, און נאָר אַ דאַנק דעם איז ביסלעכווייז אַריינגעדרונגען אין בעוואוסטזיין פון דענקענדען יודענטום די איבערצייגונג אַז עמיגראַציע איז „אַן און פאַר זיך“ אַ נאַציאָנאַל פּראָבלעם און אַז אַלס אַזעלכעס דאַרף זי ווערען אויסגעפאָרשט און געפיהרט. די עמיגראַציע דאַרף זיך שטעלען פאַר אַ ציל נישט צו צעשטויבען נאָר צו קאָנצענטרירען דאָס יודענטום, נישט אָפּרייסען, איינצעלנע טיילען, נאָר פעראייניגען זיי.

ערשט אין דער לעצטער צייט האָט די עמיגראַציע־פּראַגע פערנומען דאָס געהעריגע אָרט און צוגעצויגען די נויטיגע אויפמערקזאַמקייט. צום בעדויערען זענען נאָך אַפילו איצט נישט אַלע יודישע קרייזען דורכגעדרונגען מיט דעם בעוואוסטזיין עס איז גענוג אָנצוווייזען, אַז די דזשאָינט־קרייזען אין אַמעריקא רעכענען זיך נאָך ביז איצט נישט מיט דער עמיגראַציע, ווי מיט אַ בעדייטענדער ערשיינונג אין יודישען לעבען, און האַלט זיך עקשנותדיג ביים נישט ריכטיגען כלל, אַז דאָס יודישע פּראָבלעם דאַרף געלעזט ווערען אומעטום אויף די בעזונדערע ערטער. זיי פערגעסען אַז דאָס איז נישט אַלע מאָל מעגליך, ווען אין די ערשטע יאָהרען נאָכ'ן קריג ווען די טויערען זענען אומעטום געווען אָפען פאַר עמיגראַציע, וואָלט כאָטש אַ קליינער טייל פון די פערלוירענע מיליאָנען געוואָרפען געוואָרען אויף איבערפיהרען די רואינירטע יודישע מאַסען אין די לענדער אויף יענער זייט אָקעאַן און איינצואָרדנען זיי לויט אַ גוטען פּלאַן, איז מעגליך, אַז די לאַגע וואָלט אין איצטיגען מאָמענט געווען אַ סך וועניגער שאַרף.

די ערשטע עמיגראַציע־קאָנפערענץ אין פּראָג אין יאָהר 1921 וואָס האָט ריכטיג אַוועקגעשטעלט די גאַנצע פּראַגע אויף אַ געזעלשאַפטליכען באָדען, די [illegible] קאָנפערענצען אין בריסעל און ענגליך

די איינגעגעבענע פעראייניגונג פון דער אָנפיהרונג פון דער גאַנצער יודישער עמיגראַציע אין איין צענטער — „היצעם“ — האָבען דער פּראַגע געגעבען די געהעריגע ווענדונג, אָבער אויך איצט ענטשפּרעכט נישט די לאַגע דער גאַנצער וויכטיגקייט פון עמיגראַציע־פּראָבלעם אין יודישען לעבען.

ד"ר מ. קריינין.

קיין פּריווילעגיעס. נאָר גלייכהייט

בריף פון פעליקס וואַרבורג וועגען מצב פון די יודען אין פּוילען

אַ וויכטיגען שריט פאַר דער לאַגע פון די יודען אין פוילען האָט געמאַכט דער פּרעזידענט פון „דזשאָינט“ דער בעקאַנטער פילאַנטראָפּ ה' פעליקס וואַרבורג.

דער „פּוילישער קלוב“ („קאָלאָ פּאָלסקיע“) אין ניו־יאָרק האָט איינגעאָרדענט אַנ'אויפנאַהמע פאַר דעם געוועזענעם פּוילישען גענעראַל־קאָנסול אין א"י דר. טיטוס זבישעווסקי, צו דער אויפנאַהמע איז צווישען אַנדערע אויך איינגעלאַדען געוואָרען דער פּרעזידענט פון „דזשאָינט“ ה' פעליקס וואַרבורג, וועלכער האָט איבערגעשיקט דעם פּרעזעס פון דער „קאָלאָ פּאָלסקיע“ ה' זיגמונט סטאַיאַנאָווסקי אַ בריף פון פאָלגענדען אינהאַלט:

„מיר שאַצען אָפּ די פערזיכערונגען, וואָס זענען געקומען מצד באַמטע פון דער פּוילישער רעגירונג וועגען די כוונות פון דער לעצטער צו שענקען אַ גערעכטע בעהאַנדלונג דער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע איז נאַטירליך פּעראינטערעסירט אין דער צוקונפטיגער ענטוויקלונג פון פוילען, וואָס די רעגירונג וועט בעשליסען צו טון, מוז פאַר אונז זיין בעפרידיגענד און מיר ערוואַרטען איהרע מעשים מיט אַ גרויסער מאָס אינטערעס.

עס איז אַ פאַקט, אַז די איינפיהרונג פון פערשידענע רעגירונגס־מאָנאָפּאָלען אין פוילען (וועלט־פערשפּרייטע טענדענץ אויסצושליסען דעם מיטעלשטאַנדס־עלעמענט) האָט אונגינסטיג געטראָפען די יודישע בעפעלקערונג און — אויב עס איז אונז ערלויבט צו מאַכען די דאָזיגע אָנרעגונג — פיל פון אונז האָפען, אַז אין די דאָזיגע רעגירונגס־מאָנאָפּאָלען זאָלען די יודען בעקומען אַ רעכטען בעשעפטיגונגס־אַנטייל, אַזוי, אַז זיי זאָלען זיין ביכולת צו שטעלען צו דער דיספּאָזיציע פון דער רעגירונג זייערע גוטע איינגעשאַפטען לטובת דעם לאַנד, וואָס איז אויך זייער לאַנד, זיי האָבען עס ליב אַלס זייער לאַנד און זיי ווינשען זיך זיכער, צו געבען איהם יעדע פּאַטריאָטישע אונטערשטיצונג. מיר ווילען נישט בעטען קיין ספּעציעלע בעגינסטיגונגען פאַר דער יודישער בעפעלקערונג, נאָר בלויז גלייכע געלעגענהייטען.

איך דאַרף אייך נישט זאָגען, אַז עס פרעהט מיך זעהר, דאָס אייער קרייז האָט עס איינגעפונען פאַר ווערט צו דיסקוטירען אויף איינער פון זיינע פערזאַמלונגען די פּראַגע וועגען די בעציהונגען צווישען דער פּוילישער רעגירונג און דער יודישער בעפעלקערונג, אַלס פּאָרזיצער פון דעם „דזשאָינט“ איז עס געווען מיין פליכט צו בעוואַכען די לעבענסבעדינגונגען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען אויך נאָך דעם וועלט־קריג און איך בין נאַטירליכערווייזע בעקאַנט מיט איניגע פון די פערשידענע פאַזען, דורך וועלכע די דאָזיגע בעפעלקערונג איז געוואונגען דורכצוגעהן.

אין אַלע צייטען האָבען מיר געפּרובט אין יעדער הינזיכט צוזאַמענאַרבייטען מיט דער רעגירונג, וועלכע איז גליקליכערווייזע געוואָרען אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער און מיר האָבען געהאַט גרויסע סאַטיספאַקציע צו זעהען די אינדוסטריעלע ענטוויקלונג און אויסבעסערונגען, וועלכע זענען פאָרגעקומען אין פוילען, אין משך פון דעם אויפבוי־פּעריאָד האָבען מיר אויפגעשטעלט אין פוילען 528 הלואה־קאַסעס און קאָאָפּעראַטיוען און 609 געזעלשאַפטען פאַר פרייע הלוואות, וועלכע האָבען אַרויסגעהאָלפען אויף אַנ'אומגעהויערען אופן מיט קרעדיטען אַ גרויסע בעפעלקערונגס־צאָהל, וועלכע וואָלט די קרעדיטען אויף אַנ'אַנדער וועג נישט בעקומען.

די סאָוויעטען האָבען נישט קיין אינטערעס

אין אַ מיליטערישען אָנגריף אויף פוילען

סענסאַציאָנעלער אַרטיקעל פון ראָמאַן דמאָווסקי

אין אַנ'אַרטיקעל „רוסלאַנד און דייטשלאַנד“ אין „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ“ ענטוויקעלט ראָמאַן דמאָווסקי דעם אינטערעסאַנטען געדאַנק אַז די סאָוויעטען האָבען נישט קיין אינטערעס אינאיינעם מיט דייטשלאַנד צו מאַכען אַ מיליטערישען אָנגריף געגען פוילען.

„קודם כל פרעגט דמאָווסקי, וואָס האָבען זיי צו געווינען? אָפּוירדרוקען די רעוואָלוציע אויף מערב? אָהן ספק וואָלטען זיי דאָס געטון; מיר האָבען דאָך שוין געזאָגט, אַז וויכטיגער פאַר זיי איז איינצוהאַלטען זייער סאָוויעטישע מלוכה. זיי זענען דאָך נישט אַזוי נישט קלוג, צו האַלטען, אַז די דייטשען וועלען געהען אין אָט דעם קריג, כדי אַריבערצוגעהן אויף קאָמוניזם און אַז דער זיג איבער די פּאָליאַקען וועט זיי צום קאָמוניזם דערנעהנטערען, אַנשטאָט צו רייצען זייערע נאַציאָנאַלע אַמביציעס און אַפּעטיטען.

„צונעהמען ביי פוילען אַ בעדייטענדע טעריטאָריע?... צי ליגט די שוואַכסטע זייט פון דער סאָוויעטישער מלוכה אין דעם וואָס זיי פעהלט לאַנד?.. דאָס איצטיגע רוסלאַנד האָט אַ גאַנצע רייה טעריטאָריעס, וואָס זי מוז פערטיידיגען ווי דער נאַפט־ראַיאָן אין קאַווקאַז, אָדער דער מיטעל־אַזיאַטישער בוימוואָל־ראַיאָן וועלכער איז אַ חוץ דעם דער וועג קיין אינדיען, אָדער אַזעלכע טעריטאָריעס, וועלכע מוזען עראָבערט ווערען, ווי צפ'ן־מאַנדזשוריען, וועלכע שניידט אָפּ רוסלאַנד פון שטילען אָקעאַן. אָט די שטחים זענען פאַר איהר הונדערט מאָל וויכטיגער, איידער אַלץ, וואָס זי וואָלט קאָנען בעקומען פון פוילען. מ'דאַרף נאָך צוגעבען אַז די שטחים וועלכע וואָלטען צוגענומען געוואָרען ביי פוילען, געבענדיג פערהעלטנישמעסיג קליינע נוצען, וואָלטען געשאַפען פאַר די סאָוויעטען איבעריגע קלאָפּאָטען, וועלכע עס פעהלט זיי אַזוי אויך נישט.

„איינציגע בעהויפּטען, אַז די סאָוויעטען געהט אין דעם, צו פערבייטען דעם מערב־שכן פון פוילען אויף דייטשלאַנד, וואָס זאָל זיין פערגרעסערט מיט פּוילישע טעריטאָריעס, מיר האַלטען אַז אַזוי איז עס נישט. מ'קאָן נישט אָננעהמען אַז די סאָוויעט־רעגירונג זאָל זיין אַזוי בלינד זי זאָל נישט פערשטעהן אַז דאָס דייטשע פּראָגראַם אויף מזרח איז דינאַמיש, אַז יעדע עראָבערונג איז נאָר אַנ'איינלייטונג צו ווייטערדיגע עראָבערונגען.

„אייגענטליך, שרייבט ווייטער דמאָווסקי, האָבען מיר פון סאַמע אָנהויב זינט עס עקזיסטירט אונזער אויפגעבויטע מלוכה, נישט געהאַט קיין שום בעווייזען דערויף, אַז די סאָוויעטען זאָלען אונטערנעהמען ערנסט אַנ'אָנגריף אויף פוילען מיט'ן ציל די מלוכה צו פערניכטען. אויב מיר האָבען געזעהען די באָלשעוויקעס אונטער וואַרשאַ אין יאָהר 1920, איז דאָס נאָר געווען אַ קאָנסעקווענץ פון דער קאַמפּאַניע אויף קיעוו, וועלכע האָט געהאַט דעם ציל אָפּצורייסען אוקראַינע פון רוסלאַנד“.

גרויסע מלוכה־אינוועסטיציעס

פערגרעסערען די לוינע, פערקלענערען די אַרבייטס־צייט

רעזאָלוציע פון טעקסטיל־אַרבייטער־פעראיין וועגען לינדערן דעם קריזיס

דער הויפּט־ראַט פון פּראָפ. פעראיין פון די טעקסטיל־אַרבייטער האָט דורכגעפיהרט אַ גרינדליכע דיסקוסיע וועגען דער ווירטשאַפטליכער לאַגע אין לאַנד און האָט אָנגענומען אַ רעזאָלוציע אין וועלכער עס ווערט פעסטגעשטעלט, אַז:

דער איצטיגער קריזיס איז אַ קריזיס פון דער גאַנצער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג און קיין שום האַלב־מיטלען וועלען פון איהם נישט אַרויסהעלפען. דער קריזיס בעהעמט זיך פון צופיל אויסנוצען די אַרבייטער, וועלכע קאָנען נישט פאַר זייערע פערדינסטען, קויפען די אַרטיקלען, וואָס זענען אויסגעאַרבייט אין קאָלאָסאַלע סכומים. דער קריזיס קאָן געלינדערט ווערען נישט דורך אויסלענדישע הלוואות, נישט דורך איינשפּריצונגען, און נישט דורך פערקלענערען די אַרבייטס־לוינען, און סאָציאַלע פערזיכערונגען, נאָר דורך פערקלענערען די עקספּלואַטאַציע פון די אַרבייטער און דורך אַ מעהר גערעכטער פערטיילונג פון די אויסגעאַרבייטע פּראָדוקטען.

די רעזאָלוציע לעגט פאָר פאָלגענדע מיטלען צו לינדערען דעם קריזיס:

1. גרויסע אינוועסטיציע־אַרבייטען פון דער רעגירונג און זעלבסטפערוואַלטונגען. 2. הויבען די אַרבייטסלוינען. 3. פערקלענערען די אַרבייטסצייט, כדי אַריינציהען אין די פאַבריקען די אַרבייטסלאָזע. 4. פערברייטערען די סאָציאַלע פערזיכערונגען. 5. הילף פאַר די, וועלכע קאָנען קיין אַרבייט נישט בעקומען.

„טיימס“ וועגען דער שטעלונג פון די יודען

צום דייטש־פּוילישען האַנדעלס־טראַקטאַט

לאָנדאָן, (יט"א). דער „טיימס“ פערעפענטליכט אַ לענגערען אַרטיקעל וועגען דער ראַטיפיצירונג און האַנדעלס־טראַקטאַט צווישען פוילען און דייטשלאַנד. בעריכטענדיג אויספיהרליך וועגען דער שטעלונג פון די פערשידענע פּאָליטישע און ווירטשאַפטליכע גרופּירונגען אין פוילען און אין דייטשלאַנד צום האַנדעלס־טראַקטאַט, בעריהרט אויך דער „טיימס“ די שטעלונג פון יודישע קרייזען אין פוילען

„ווען דער טראַקטאַט איז אונטערגעשריבען געוואָרען — שרייבט דער „טיימס“ — האָבען די דייטשע אַגראַריער פון איין זייט און די יודישע אינדוסטריעלער אין פוילען פון דער צווייטער זייט געפּרובט נישט צו דערלאָזען צו דער ראַטיפיצירונג, די דייטשע רעגירונג האָט אַ פּאָר טעג נאָכ'ן אונטערצייכענען דעם טראַקטאַט געהעכערט די איינפוהר־צאָלען אויף לאַנדווירטשאַפטליכע אַרטיקלען און גרייט צו אַ ווייטערע צאָל־העכערונג, וועגען וואָס עס אַלאַרמירען די פּוילישע עקספּאָרטערען, בעת די צאָהלרייכע יודישע אייגענטימער פון קליינע פאַבריקען האָבען קריטיקירט דעם טראַקטאַט, ווייל ער וועט בעדייטענד פערשטאַרקען די קאָנקורענץ מצד דער שטאַרקערער און העכער אָרגאַניזירטער דייטשער אינדוסטריע“.

שרעקליכע לאַגע פון די יודען אויף דער גאַנצער וועלט

געשילדערט אויף אַ פּלענאַר־זיצונג פון אַמעריקאַניש־יודישען קאָנגרעס

ניו־יאָרק, (יט"א) אויף דער לעצטער פּלענאַר־זיצונג פון יודיש־אַמעריקאַנער קאָנגרעס איז אָפּגעגעבען געוואָרען אַ בעריכט וועגען דער טרויריגער לאַגע פון די יודען אין אייראָפּאַ. דער עקאָנאָמישער אַנטיסעמיטיזם בושעוועט כמעט איבער גאַנץ מזרח און צענטראַל־אייראָפּאַ און איז אַ סך שווערער און געפעהרליכער ווי די אַנטיסעמיטישע אַגיטאַציע. אין סאָוויעט־רוסלאַנד בושעוועט אַנטירעליגיעזע פערפאָלגונגען, און בעזונדערע אַנטיסעמיטישע אויסברוכען קומען פאָר אין די פאַבריקען אין די דערפער און אין דער אַרמעע, נישט קוקענדיג דערויף, וואָס די סאָוויעטישע רעגירונג זוכט אָנצונעהמען פערשידענע מיטלען געגען דעם.

אונערטרעגליך איז אויך די לאַגע פון די דריי מיליאָן יודען אין פוילען, די יודען אין פוילען שטעהען אויף דער שוועל פון אַ פולשטענדיגער עקאָנאָמישער פערניכטונג, נישט בעסער איז די לאַגע פון די יודען אין רומעניען, כאָטש פאַר די לעצטע צייטען האָט זיך די לאַגע פון די יודען דאָרטען אַביסעל פערבעסערט. זעהר שווער איז אויך די לאַגע פון די 600 טויזענד יודען אין דייטשלאַנד. די לאַגע פון די יודען איז אין דייטשלאַנד פריהער געווען פערהעלטנישמעסיג אַ בעסערע, ווי אין אַנדערע לענדער, אָבער די עקאָנאָמישע פערפאָלגונגען, פאַר די לעצטע צייטען זענען געווען אַזעלכע שווערע אַז די יודען דאָרטען געפינען זיך אין אַ שרעקליכער און פערצווייפעלטער לאַגע.

עס איז אויך אָפּגעגעבען געוואָרען אַ בעריכט וועגען די אַנטיסעמיטישע בעוועגונגען, וואָס האָבען זיך די לעצטע צייטען אָנגעהויבען פערשפּרייטען אין מעקסיקא און אין די פעראייניגטע שטאַטען, אין אַמעריקא ווערט איצט פערשפּרייט דאָס אויסגעשפּראָכען אַנטיסעמיטיש בוך „די אַמעריקאַנער ריטש“ פון האָפמאַן ניקערסאָן. און דאָס איז בלויז איינער פון די סמנים פון די פערשפּרייטונג פון אַנטיסעמיטיזם אין לאַנד.

נייער
פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער
פאלקסבלאט

מאנטאג
23
ה
ניסן תרצ"א

מערץ
זון-אויפגאנג 5.47
זון-אונטערגאנג 5.41

אונטערהאנדלונגען וועגען סאוויעטישען באנוועל פאר לאדז

(—) אין צוזאמענהאנג מיט דער ידיעה וועגען אונטערהאנדלונגען פון א לאדזער פירמע אויף צו בעקומען די פערטרעטונג פון טורקעסטאנער באנוועל, האבען זיך די פירמען גייער און שטיינער'ס ארויסגעזאגט וועגען דאזיגען ביינוועל אז וואס: — דער טורקעסטאנער באנוועל איז פולשטענדיג גוט אויף אויסצוארבייטען פאר דער היגער טעקסטיל-אינדוסטריע. בעזונדערס פאר די נומערען נארן 28, 30 און 32.

דער אימפארט פון טורקעסטאנער באנוועל טראגט נישט דעם כאראקטער פון „דומפינג", נאר איז רעאליזירט אויף די ברעמענער בעדינגונגען צוליב וואס די פרייזען זענען דיזעלבע, וואס די אמעריקאנער.

דער אמעריקאנער באנוועל האט אבער די בכורה, ווייל דער טורקעסטאנער באנוועל, איז ברודיגער מיט 2 פראצענט. אויב אבער דער טורקעסטאנער באנוועל זאל קאסטען עפעס ביליגער קאן ער דא האפען אויף א גרעסערן אפזאץ.

אויב דער אימפארט פון טורקעסטאנער באנוועל וועט האבען אנ'השפעה אויף די האנדעלס-בעציהונגען צווישען פוילען און רוסלאנד איז שווער צו זאגען. לעת עתה פערלאנגען די סאוויעטען מזומן פאר די ארטיקלען וואס מען קויפט ביי זיי און פאר די ארטיקלען, וואס זיי ווילען קויפען אין פוילען, לעגען זיי פאר אזעלכע שווערע בעדינגונגען, וואס זענען פאר די היגע אינדוסטריעלער אוממעגליך אנצונעהמען. אזוי למשל לעגען זיי פאר וועקסלען אויף 2 יאהר.

די האנדעלס-בעציהונגען מיט די סאוויעטען וואלטען זיך געקאנט ענטוויקלען נאר אויף אויסטויש-בעדינגונגען.

די אונטערהאנדלונגען וועגען טורקעסטאנער באנוועל פיהרט די פירמע גראסלייט מיט'ן בערלינער פערטרעטער פון „טארגפרעדסטווא" און דערווייל געקויפט אויף פראבע 500 באלען באנוועל.

קריגס-ענטשעדיגונג פאר לאדז

(—) די לאדזער אינדוסטריעלער פערנעמען זיך איצט זעהר ערנסט מיט דער פראגע וועגען ענטשעדיגונג פאר די קריגס-רעקוויזיציעס.

כדי צו רעאליזירען די דאזיגע אויפגאבע, איז געשאפען געווארען א ספעציעלע קאמיסיע אין וועלכער עס געהען אריין 2 מיטגלידער פון טעקסטיל- און אינדוסטריעלער-פערבאנד און 2 מיטגלידער פון לאנדספערבאנד פון טעקסטיל-אינדוסטריע.

די דאזיגע קאמיסיע וועט האבען דעם ציל אויסצוקעמפען ביי דער רעגירונג א ברייטע אונטערשטיצונג פאר די פרעטענזיעס, וואס די לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריע האט ארויסגערוקט ביי דער געמישטער קאמיסיע פון שידס-טריבונאל אין פאריז.

א שטארקע אקציע געגען דער רעדוקציע פון אנגעשטעלטע

(2) מחמת דעם, וואס לעצטענס ווערען אין די לאדזער פאבריקען דורכגעפיהרט א סך רעדוקציעס פון אנגעשטעלטע, האבען די אנגעשטעלטען-פעראיינען בעשלאסען צו ארגאניזירען א שוץ-אקציע, און נעכטען איז מיט דעם צוועק פארגעקומען אויף פיעטרקאווער 108 א גרויסע קאנפערענץ מיט'ן אנטייל פון פארשטעהער פון 40 אנגעשטעלטען - פעראיינען.

עס איז אנגענומען געווארען א גאנצע רייה בעשלוסען, און ס'איז געבילדעט געווארען אנ' אויספיהר-קאמיטעט אויף צוזאמענצושטעלען אנ' ענטשפרעכענדען מעמאריאל צום ארבייטס-מיניסטער.

היינט און פאלג. טעג
דראמע פון שעהנער און ער-
האבענער ליבע!
צווישען מלחמה-שטורם, צווישן היטנער-
ליכט און פערראט פון פריינד וועבט זיך
א שעהנע געשיכטע: העלדענטאט,
דרייסטקייט און גרויסע ליבע פון א
יונגען אפיציר מיט'ן נאמען
„פארוטשניק
ארמאנד"
די הויפט-ראלען קרעאירען:
RAMON NOVARRO
העלד פון „בן-הור" און „פאנאניו"
זינגט אין דעם פילם שטימונגס-לידער,
סענטימענטאלע און ליבעס-לידער, און
די רייצענדע פארטנערקע
DOROTHA JORDON
אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבע
און לאנד-אקטואליטעטען
אנהויב אין נעוועהנליכע טעג 4.30 אכטימטאג
שבת, זונטאג און יום-טוב 12.30 ביימאג
פאפולערע פרייזען.

א סעקוועסטער אויף... 40 גראשען

משונה'דיגער איינפאל פון א באלוטער הויז-ווירט

אויף זאווישא 25 וואוינט ביים הויז-ווירט בעריש ראזען א לאקאטאר מלך שטרויך. פאר זיין וואוינונג האט ער געצאהלט מיהטע לויט דער אויסרעכנונג פון 120 ר. אין דער אויסגעשטעלטער רשימה אין טויער האט דער ווירט אנגעוויזען, אז שטרויך צאהלט לויט דער אויסרעכנונג פון 90 רוב'ל, האט ער פערלאנגט אנ'אפשאצונג פון זיין דירה און דער שידס-אמט האט פעסטגעשטעלט, אז פאר דער דירה קומט צו בעצאהלען 117.90 זל. אינצווישען האט דער ווירט בעקומען א געריכטס-אורטייל אויף די 117.90 זל. האט שטרויך דאס געלט אריינגעשיקט צום ווירט דורך דער פאסטן אבער ווין דער בריף טרעגער האט ביים אפטראג. דאס געלט פאר'ן אפטראגען אפגעצויגען 40 גר. און האט דערווייל אויסגעצאהלט בלויז 117.50 זל. אינצווישען האט דער ווירט דעם אורטייל איבערגעגעבען א קאמארניק. נאכ'ן בעקומען די 117.90 זל, האט דער ווירט ביים קאמארניק קוויטירט 117.50, איז אוועק דער קאמארניק און געמאכט א סעקוועסטער אויף די איבערגעבליבענע... 40 גר. און בעשטימט די ליציטאציע אויף היינטיגען פרייטאג דעם 27 מערץ.

אין גאנץ באלוט קאכט מיט דער מעשה און מ'איז נייגעריג צו וויסען צי וועט די ליציטאציע טאקי פארקומען.

ערב דעם אנהויב פון די סעזאן-ארבייטען

דער מאגיסטראט האט שוין פערענדיגט די פלענער

(2) זייט עטליכע טעג פערנעהמט זיך דער מאגיסטראט מיט'ן צוזאמענשטעלען רשימות מכוח בעשעפטיגען ארבייטסלאזע ביי סעזאן-ארבייטען.

דעם פאריגען יאהר האט דער מאגיסטראט דורך רעגירונגס-הילף בעשעפטיגט דריי טויזענד ארבייטסלאזע צו פינף טעג אין וואך.

דאס יאהר זענען די אויסזיכטען א סך שווערער, מחמת אין בעסטען פאל וועט דער מאגיסטראט קענען געבען ארבייט 1800 ארבייטסלאזע, צוליב דער דאזיגער סיטואציע איז ארויסגעשוואומען א נייע קאנצעפציע, ווי דהיינו צו בעשעפטיגען דעם זעלבע צאהל ארבייטסלאזע וואס פאראיאהרען, נאר צו דריי טאג אין דער וואך. אין די נאהענטסטע טעג וועט דער ענין דעצידירט ווערען, אלענפאלס איז זיכער, אז דער מאגיסטראט וועט שטעהן אויפ'ן שטאנדפונקט פון בעשעפטיגען וואס מעהר ארבייטסלאזע, ווען עס זאל אפילו דערביי אויסקומען צו ליידען דער דרינגענדער אקציע.

וואס שייך דעם פלאן פון די מאגיסטראט-ארבייטען, איז ער שוין פערטיג און בעהמט ארום א ריי אינוועסטיציעס ארום פערברוקירען און פערהילצערן די גאסען, רעקאנסטרואירען די שטעטישע פארקען א. א. וו.

די סעזאן-ארבייטען זאלען זיך אנהויבען גלייך נאך פסח ד. ה. אין אנהויב אפריל.

געזעלשאפט „פריינד פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט" צוגעטראטען צו דער ארבייט

די „געזעלשאפט פריינד פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט" אין לאדז בעט אונז מודיע צו זיין, אז נאך א רעארגאניזאציע איז זי צוגעטרעטען אויסצופיהרען איהרע אויפגאבען.

ביי דער היגער געזעלשאפט „פריינד פון יווא" זענען פארלויפיג געגרינדעט געווארען צוויי וויסענשאפטליכע סעקציעס — פאר עקאנאמיש-סטאטיסטישע און עטנאגראפיש-פאלקלאריסטישע ארבייטען.

די לאדזער געזעלשאפט „פריינד פון ייווא" האט פונאנדערגעשיקט צו אלע איהרע מיטגלידער פאלגענדיגען צירקולאר:

בהסכם מיט די בעשלוסען פון דער פערוואלטונג - זיצונג, אנגענומען דעם 8-טען נאוועמבער פ. י. האבען מיר דעם כבוד אייך מודיע צו זיין, אז מיר טרעטען צו צו דער ארבייט פאר'ן „ייווא", וועלכע וועט בעשטעהן פארלויפיג אין:

1. זאמלען אלע מאטעריאלען, געדרוקטע אדער געשריבענע, וועלכע האבען א שייכות צום לעבען פון יודען אין דער גארער וועלט ובתוכם אויך אלץ, וואס ווערט ביי אונז אין שטאט געדרוקט, ווי: פלאקאטען, אפישען, פלוג-בלעטער, ווי אויך בעריכטען פון אלע היגע יודישע אינסטיטוציעס א.א.וו. און

2. בילדען צוויי קאמיסיעס פאר וויסענשאפטליכע עטנאגראפיש-פאלקלאריסטישע און עקאנאמיש סטאטיסטישע ארבייטען.

כדי אבער אונזער ארבייט אויסצושטעלען אויף דער געהעריגער הויך, ווי דאס איז נויטיג און מעגליך אין אזא גרויסען קיבוץ, ווי עס איז אונזער שטאט, איז אונז נויטיג קודם-כל אייער מיטהילף, וואס זאל בעשטעהן אין:

א. ווערבירען מיטגלידער פאר אונזער געזעלשאפט (צו דעם צוועק לייגען מיר ביי אייניגע דעקלאראציעס).

ב. צאהלען דעם מאנאטליכען אפצאהל, וועלכען איהר האט דעקלארירט, אנהויבענדיג פון ערשטען קווארטאל, ד.ה. פון 1-טען יאנואר 1931 און ג. בכלל אונז מיטהעלפען אין די דערמאהנטע וויסענשאפטליכע ארבייטען.

אין דער פולסטער זיכערקייט אז איהר זייט אנ' איבערגעגעבענער פריינד פון „ייווא" רעכענען מיר שטארק אויף אייער מיטהילף.

אלע יודען
אהן אויסנאהם זענען מקיים די מצוה
פון ארבע כוסות מיט ר'
מעודיל בארנשטיינס וויין

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: קליינוועבער (פרייהייטס-פלאץ 2), י. הארטמאן (מלינארסקא 1), וו. דאניעלעצקי (פיעטרקאווער 127), א. פערלמאן (ציגעל-גאס 64), י. צימער (וואלטשאנסקא 37), פ. וואיטשיצקי (נאפיורקאווסקא 27).

יודיש טעאטער „פילהארמאניע", נארוטאוויטשא 20
לייטונג: א. בעזמאן.
גאסטשפילען פון די בעריהמטע ארטיסטען
פראניע ווינטער און שלמה קוטנער
היינט, מאנטאג, דעם 23-טען מערץ 9 א זייגער אין אוונט
די סענסאציאנעלע פיעסע אין 3 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון א. לעסער
„אויפ'ן עהרליכען וועג"
אין די הויפט-ראלן: „אסתר"—פ. ווינטער; „האצקעל"—ש. קוטנער. רעזשי: ש. קוטנער.
שפאנענדע בילדער פון דער פיעסע:
1) די אמת'ע ליבע פון א גנב; 2) דער גנב רייסט זיך צום עהרליכען לעבען;
3) 19 יאהר תפיסה פאר פרעמדע זינד; 4) דאס קינד קריגט א געזעצליכען נאמען.
אין די פארשטעלונגען בעטייליגען זיך: פרויען: פ. ווינטער, ל. ראזענבערג, ר. לובארטאווסקא, נ. סיבירצעווא, ג. ווינשטאק. מענער: ש. קוטנער, ד. האמבורגער, נ. רייכענבערג, ש. בליאכער, א. בלאט, ק. גוטמאן. דיריגענט: לעאן זעלמאן.
אין פארבערייטונג: „דארפישע ליבע" שלאגער-אפערעטע „אייביגע נאראנים"
בילעטען שוין צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע.
אוונט-פרייזען: פון 1 ביז 3 זל.; נאכמיטאג-פרייזען: פון 80 גר. ביז 2.50

דעם הויפט-געווינס
האט דער, ווער פון 15. מערץ ביז'ן 30. אפריל קויפט
א מענער-הוט ביי מ. קאפעלושניק
קאנסטאנטינער 8
ווייל נאר איז דעם אנגעגעבענעם טערמין זענען די פרייזען רעדוצירט מיט 30 פראצענט.
איילט אייך צו און נוצט אויס די געלעגענהייט!

עפענטליכע ווענדונג צו אלע בעזיצער פון אפגעטראגענע מענער-היט!
אויב איהר ווילט אייער געלד נישט ארויס-
ווארפען אין גאס, טא גיט אייערע
היטעל צו פאסאנירן
נאר אין
היטען-געשעפט
מ. קאפעלושניק
טויזענדער
קונדען
האבען זיך איבערצייגט, אז א פאסאנירטער הוט
פון מ. קאפעלושניק, קאנסטאנטינער 8
ווע"ט הן אין צוזאמען, און הן אין דער ארבייט
ערשטקלאסיג אויסגעפערטיגט.
8 קאנסטאנטינער 8

25 טויזענט וועהלער צום קהלה-ראט אין לאדז

אויף דער זיצונג פון דער וואהל-קאמיסיע ביי-רער קהלה איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז ס'זע-נען אריינגעטראגען געווארען 9000 דעקלאראציעס פון די עטאט-צאהלער, וועלכע ווערען בערעכטיגט צו די וואהלען זענען געבליבען בסך הכל ארום 18 טויזענד, ווייל די פון די עטאט-צאהלער, וועלכע האבען אין די לעצטע 2 יאהר נישט געצאהלט קיין עטאט זענען פון די ליסטעס געשטראכען געווא"ען. פון די 9 טויזענד דעקלארירטע ווערט ארויספאלען א בעדייטענדע צאהל, ווייל פיל פון זיי זענען פארהאנען אין די רשימות פון די עטאט-צאהלער. אנדערע האבען זיך דעקלארירט צו צוויי מאל, למשל — אין פעראיין און אין שטיבעל א. א. וו. מ'רעכענט דעריבער, אז איינגאנצען וואהל-בערעכטיגטע צו די קהלה-וואהלען וועלען היי-יאהר זיין קוים 25 טויזענד פערזאן. בעת די פאר-ריגע וואהלען זענען געווען איבער 34 טויזענד. די גענויע צאהל וואהל-בערעכטיגטע וועט פעסט-געשטעלט ווערען ערשט עטליכע וואך, ווען ס'וועט פערענדיגט ווערען דאס צוזאמענשטעלען די רשי-מות.

יעדענפאלס ביי א בעפעלקערונג פון 190 טוי-זענד יודען אין לאדז, איז די צאהל בערעכטיגטע וועהלער 25 טויזענד — אביסעל פיל צו קליין.

דעם 30. מערץ וועלען די רשימות פון די וועהלער ארויסגעלעגט ווערען צו אדורכזעהען ביזן 12. אפריל.

כוליגאנישע גאסטראלען אויף מלינארסקא גאס

זייט עטליכע טעג קומען פאר אנפאלען אויף די דורכגעהער פון מלינארסקא גאס. כוליגאנעס בעפאלען אין די אווענט-שעה'ן יונגעלייט צושלאגן זיי און אנטלויפען. אזוי איז פרייטאג צושלאגען געווארען שלמה זילבערבערג (מלינארסקא 31) אזוי שטארק, אז ער האט געמוזט זיך לעגען אין בעט א קראנקער. מיט א טאג פריהער איז צושלאגען געווארען משה שטאלענדער. אויף די געשרייען פון די בעפאלענע זענען די כוליגאנעס אנטלאפען. פון פאליציי איז קיינער נישט געווען נאהנט און האט דעריבער נישט געקענט אינטערווענירען.

די ראספשער חסידים געהן בעזונדער צו די קהלה-וואהלען

לויט דער איניציאטיוו פון די ה"ה א. מ. גרינ-שפאן און יחזקאל זלאטאגורסקי אנהענגער פון פאביאניצער רבין, איז די וואך פארגעקומען ביי ה' זלאטאגורסקי א פערזאמלונג פון חסידים און בעלי-הבתים פון פערשידענע שאטירונגען, וועלכע פיהלען זיך בע'עוולה'ט פון דער איצטיגער קהלה-מעהרהייט. די פאלגענדע חסידים: פאביאניצער, ראספשער, טאמאשאווער, פאקשעניצער, חברה נושאי-המטה, בעלכאטאווער-חברה, גאווא-מינסקער א. אנד. האבען זיך ארגאניזירט אונטערן נאמען „פעראייניגטע חסידים און באלעבאטישע יודען אין לאדז". און וועלען פיהרען א זעלבסטשטענדיגע וואהל-אקציע, בעת די קומענדיגע קהלה-וואהלען.

האזארט שפיל אויף די מערק

לעצטענס האט זיך שטארק פערשפרייט דער האזארט שפיל אויף די היגע פרייע מערק. גאנץ אפט פערשפילען א סך נאאיווע מענ-שען גרויסע סומען און ארבייטער פערשפילען זייערע לעצטע גראשענס.

פאליציי האט זיך מיט'ן דאזיגען האזארט-שפיל פעראינטערעסירט און עס ווערען אונטערגע-נומען שריט צו ליקווידירען דעם דאזיגען האזארט.

סאוויעטישע וואל איז לאדז

ווי מען גיט איבער, זאל בקרוב קומען קיין לאדז א טראנספארט וואל פון מאגיליען, אלס פראבע פון סאוויעטישען וואל, וואס ווערט גע-ווארפען אויף די אייראפעאישע מערק.

א גרויסע באהן-אפערע

(—) פאליציי איז בעקומען אויף די שפורען פון א גרויסע אפערע, וואס איז אויסגעפיהרט גע-ווארען אין א שטעטעל פון דער לאדזער וואיע-וואדזטווע, מיט באהן-בוי-מאטעריאלען.

א גרויסע אינדוסטריע-פירמע האט אויף אנ-אונלעגאלען אופן איינגעקויפט באהן-מאטעריאלען אויף אויסצובויען פאר זיך אנ'אייגענע באהן-ליניע. דאס דאזיגע מאטעריאל האט צוגעשטעלט דער דערמאנטער פירמע דאס פערסאנאל פון נידריגע באהן-בעאמטע.

די פירמע האט בעקומען שינעס, שרויפען און בכלל אלע מכשירים און כלים, וואס זענען נויטיג אויסצובויען א באהן-ליניע.

די אפערע זאל בעטרעפען א קאלאסאלע סומע, די אויספארשונג איז אין גאנג.

צום צווייטען מאל געפרובט צו בעגעהן זעלבסטמארד

(2) בשעתו האט זיך געפרובט צו נעהמען דאס לעבען די טאכטער פון דעם דערמארדעטען ישראל-קלמן באלבערמאן, מחמת זי האט נישט געוואלט, אז איהר מוטער זאל צום צווייטען מאל חתונה האבען. זי האט דאן אויסגעטרונקען סם, און פאגאטאוויע האט זי אפגעראטעוועט.

נעכטען האט זיך מיט דעם מיידעל איבער-גע'חזר'ט די זעלבע מעשה, און איהר געזונד-צושטאנד איז ערנסט, הגם נישט לעבענס-גע-פעהרליך.

נייע פערוואלטונג פון קעלבער-שעכטער-פעראיין

שבת אין אווענט איז פארגעקומען די אל-געמיינע פערזאמלונג פון קעלבער-שעכטער-פעראיין, די וואהלען צו דער נייער פערוואלטונג האבען געגעבען פאלגענדע רעזולטאטען: פרעזעס: חיים זעליג טיפענבאך, וויצע-פרעזעסען: אברהם לעוו-קאוויטש און ישראל שטשופאק. אין דער פערוואל-טונג און רעוויזיאנס-קאמיסיע: משואל ראטשטיין, יהודה שענפעלד, ירחמיאל ציגאמאן, חלאוונער פלאוונער. משה פרושינאווסקי, חיים ווידאווסקי, יעקב קריגער, אברהם פראנעל, יעקב אוניקאווסקי. יהודה יוסף אדלער.

דער „ארטס" פאהרט קיין ווארשא

אין לאדז פערענדיגט ער שוין דעם סעזאן

ווי מ'גיט אונז איבער פון דער דירעקציע פון „ארטס", איז דעם פערגאנגענעם פרייטאג גע-שלאסען געווארען אין ווארשא אנ'אפמאך מיט דעם דירעקטאר פון „סקאלא"-טעאטער אין ווארשא, ה' משה ליפמאן, לויט וועלכען דער לאדזער „ארטס" הויבט אן צו שפילען גלייך נאך יום-טוב אין דעם דאזיגען טעאטער.

די דאזיגע ידיעה האט, לויט ווי מען אינ-פארמירט אונז, ארויסגערופען א שטארקען אינ-טערעס אין די ווארשאווער ליטעראריש און טע-אטראלישע קרייזען.

כידוע האט שוין דער „ארטס" אין די זו-מער-סעזאנען געשפילט אין זיין גאנצען בעשטאנד, און מיילוויז, אין אלע גרעסערע שטעט פון פוי-לען, ווי אין קראקע, ווילנע, לעמבערג א א.וו.

אין דער רעווידענץ-שטאט וועט דער „ארטס" שפילען צום ערשטען מאל, און די געהעריגע אינסטאנצען מאכען שוין די נויטיגע צוגרייטונגען, כדי דער לאדזער יונגער טעאטער, דער יחי'ד במינו, זאל זיך דארט פרעזענטירען על צד היותר טוב.

וויקטאר בענקינס

מייסטערהאפטער קאנצערט

וויקטאר בענקין געהער צו דעם טיפ גרויסע קינסטלער, וואס ביים העכסטען אויפשטייג האבען זיי נישט קיין חשק זיך אפצושטעלען, און הלייבען רוהען אויף די מאטראצען פון... לארבער-בלעטער.

בשעתו איז בענקין אוועקגעפאהרען פון פוילען מיט די 4 צייטיגע, פון איהם אויסגעמייסטערטע לידער-זשאנרען, און איז צוריקגעקומען מיט 3 (ריכטיגער: פירטהאלבען) נייע קינסטלערישע ענט-פלעקונגען — מיט דעם פולבלוטיגען און פולזיני-גען נעאפאליטאנישען יונגעל, מיט דעם יידענשאפט-ליכען וויין-און-ווינטיגען ציגיינער, מיט דעם, ווי פון טאראס שעווטשענקא ארויסגעצויבערטען אוק-ראינישען פייערל, און מיט דעם נייעם טויזענד-תנועה'דיגען חסיד'ל....

נייע פיר געשטאלטען, וואונדערבארע, אומ-פערגעסליכע — מיטן פוילען הארץ און פוילען מויל ארויסגעזונגענע —

אזוי ווי נאר די איינציגע אונזערע וויקטאר בענקין און איזא קרעמער קענען!

איז עס געווען א גרויסער בחת זיין ערשטער טריאומפאלער קאנצערט אין לאדז —

א קאנצערט פון אלגעמיינער בעגייסטערונג מיט'ן מייסטער פון דער אינטערנאציאנאלער באלא-דע און געזאנגס-ליד! (ב)

* * *

מארגען קומט פאר אין הצה פילהארמאניע זיין צווייטער קאנצערט.

ספארט-בעוועגונג

מייסטערשאפט פון א-קלאס

די מייסטערשאפטען פון „א"-קלאס אין פוס-באל זענען שוין אין פוילען ברען. שבת און זונ-טאג האבען געשפילט אין לאדז ביי א זעלטען-שעהן וועטער 10 דרוזשינעס, ווען מ'זאל אורטיי-לען לויט'ן פערגאנגענעם סעזאן האבען די „א"-קלאסיגע מאנשאפטען נישט ארויסגעוויזען קיין גרוי-סע פערבעסערונג, להיפוך, עטליכע דרוזשינעס האבען ארויסגעוויזען, אז זיי זענען געפאלען אין דער פארם.

ארקאן — ווידזעוו 0:2

„ארקאן" רוקט זיך ארויס אין אויבענאן פון דער טאבעלע, איהר שפילען איז טאקע ציל-בעוואוסט און פרעציז. דער בעסטיגער זיג איבער „וויד-זעוו" איז געווען א פערדינטער.

וו.ק.ס. — פ.ט.צ. 1:1

דאס שפילען איז נישט געווען גענוג אינטע-רעסאנט. דער רעמי-רעזולטאט איז זעהר שוואך אויסגעקעמפט געווארען דורך ביידע מאנשאפטען.

ל.ט.ס.ג. — הכח 0:7 (0:2)

א שווערע מפלה האט געליטען די יודישע מאנשאפט פון דער נישט-שטארקער ל.ט.ס.ג. די מפלה איז געווען אלעמענס איבערראשונג, ווייל מהאט גערעכענט, אז „הכוח" ווערט אין די ערשטע מעטשען נישט פאלען.

מוריסטען — קאליש. ספ.-קלוב 1:1

די מוריסטען האבען נישט געקענט דערגרייכען קיין זיג איבער דעם יונגסטען קלוב פון „א"-קלאס, וועלכער איז ערשט איצט אריבער אין דער ערשטער קלאס.

דער לעצטער מעטש איז געווען

ל.ס.ס. — ביעג 0:6 (0:2)

ל.ק.ס. האט פשוט פאגראמירט דעם געגנער, נישט צולאזענדיג איהם צום פסוק.

א חוץ די מייסטערשאפטס-שפילען זענען נאך פארגעקומען עטליכע פריינדשאפטס-מעטשען.

י.ק.פ. — טור 2.4
נייער — קראפט 1:8
קדימה — זיעדנאטשע:יע 4:4

ספארט-שפילען

נעכטען זענען פארגעקומען די ווייטערדיגע מעטשען אין בעך-קאל ווענען דער מייסטערשאפט פון לאדזער קרייז. דאס ערשטע ארט אין פרויען-שפילען פיהרט ווייטער ה.ק.ס., דאס צווייטע ארט ל. ק. ס.

אין די מענער-שפילען האט צווישען אנדערען י.ק.פ. און „זיעדנאטשאנע" געוווּנען ביי קדימה.

מארש פון שיסער-דרוזשינעס

נעכטען זענען פארגעקומען די פערמעסטונגען פון די שיסער-דרוזשינעס אויף א מארש אויף א שטח פון 30 קילאמעטער. דער סטארט איז פארגע-קומען אויפ'ן באלוטער פלאץ און דער וועג האט געפיהרט איבער זגערזש, אלעקסאנדער, ציגאנקא, מאניע, לאדז.

אין מארש האבען אנטיילגענומען 60 דרוזשי-נעס צו 6 מאן פון גאנצען לאדזער פאוויאט. צום ציל זענען אנגעקומען בלויז 52. אלס ערשטע איז אנגעקומען די מאנשאפט פון 28-טען שיסער פולק. אינ'ם מארש האבען אויך אנטיילגענומען 6 יודי-שע דרוזשינעס פון לעגיאן א. נ. פון בעריק יאסע-לעוויטש. אלע 6 דרוזשינעס האבען אדורכגעמאכט דעם גאנצען וועג און זענען אנגעקומען צום ציל אין א זעהר גוטער פארם.

ספארט-כראניק

זונטאג דעם 29. קומט פאר אין לאדז דער ערשטער ליגע-מעטש, ס'וועלען זיך פערמעסטען ל.ק.ס. מיט „לעגיא". אלס ריכטער איז בעשטימט געווארען ה' רעטיק פון לאדז, דאס איז דאס ערש-טע מאל, אז מיט א ליגע-מעטש זאל אנפיהרען אנ'ארטיגער ריכטער.

— זונטאג דעם 29. מערץ, 12 א זייגער ביי-טאג וועט פארקומען אין פאביאניץ א זעהר איבע-טערעסאנטע שווער-אטלעטישע פערמעסטונג צווי-שען די רעפרעזענטאנצען פון לאדז און ווארשא. די פערמעסטונגען וועלען פארקומען אין הויבען געוויכטער און אין רינג-קאמף. די פאווארימען אין הויבען געוויכטער זענען די ספארטלער פון „בר-כוכבא", וועלכע זענען נישט נאר די מייסטער פון לאדז, נאר פון פוילען. אין די פערמעסטונגען ווע-לען אנטיילנעהמען פון בר-כוכבא: מינץ, ווינגאר-טען, שטערן און דוסקעוויטש.

קוסאטשינסקי און פעטקעוויטש אין לאדז

דעם 6. אפריל ארדענט איין דער לאדזער ספארט-קלוב ל.ק.ס. א גרויסע לייכט-אטלעטישע אימפרעזע. ס'איז שוין פערזיכערט געווארען דער אב טייל פון די 2 בעסטע פוילישע לויפער: קוסאטשינ סקי און פיעטקעוויטש. די דאזיגע אימפרעזע וועט זיין די סענסאציע פון לייכט-אטלעטישען סעזאן אין לאדז.

ליגע-מעטשען

נעכטען זענען פארגעקומען די ערשטע מעטשען פון דער פוסבאל-אריסטאקראטיע.

אויפ'ן ערשטען פייער זענען געגאנגען:

פאלאניא — קראקאוויא 2:2

ווארשא, 22 (טעלעפאניש) דער ערשטער לי-גע-מעטש צווישען „פאלאניא" און „קראקאוויא" האט זיך געענדיגט מיט א רעמי-רעזולטאט.

קראקא, 22 (טעלעפאניש). גארבארניא — ווארשאוויאנקא 1:4.

גארבארניא געפינט זיך איצט אין א זעהר גו-טער פארם.

כשר לפסח
גוט און ביליג
ווין, מעהד און שפריט
כשר לפסח
קויפט מען נור אין בעריהמטען
וויין-געשעפט פון
מענדיל בארנשטיין
„בארווין" לאדז
נאוואמיעיסקא 30
טעל"פאן 210-58
כשר לפסח
גוט און ביליג

מאנטא-קארלא — די שטאט פון „פרייד און לוקסוס“ פאר די רייכע פון דער גאנצער וועלט

די צויבער־שעהנקייט, מיט וועלכע די נאטור האט דעם פלאץ בעשאנקען. — דער וועג פון ניצע נאך מאנטא־קארלא. — דער ים, די בערג, די צארטע בלומען און זעלטענע פלאנצען. — דער פרינץ, וועלכער רעגירט איבער מאנטא־קארלא. — די קאסינא

צווישען די פיל קליינע און גרויסע פערגעניגענס־פלעצער, וואָס זענען צושפּרייט איבער דעם זוניגען ברעג פון דעם מיטעללענדישען ים אין פראַנקרייך און אין איטאַליען, פערנעהמט דעם אויבען־אָן מאָנטאָ קאַרלאָ־

די קאַסינאָ איז אַ הויז אין מאָנטאַ קאַרלאָ. אויב מאָנטא קאַרלאָ האָט זיך ערוואָרבען דעם אויבען אָן איב'ם גן־עדן ביים מיטעללענדישען ים, האָט זי עס צו פערדאַנקען דעם צויבער, מיט וועלכען די נאַטור האָט איהר בעשאָנקען, מאַנטאָ קאַרלאַ איז פון מענשען בעשטימט געוואָרען אַלס דער „אָרט פון פרייד און לוקסוס“ דערפאַר, וואָס די נאַטור האָט איהר פריהער בעצירט מיט די שעהנסטע מתנות אין איהר בעזיץ.

איך מוז זיך מודה זיין, אַז איך פערמאָג נישט די שפּראַך, איך האָב נישט די ווערטער צו געבען אַפילו אַ בלאַסע שילדערונג פון דער נאַטור־פּראַכט, וואָס רופט זיך מאָנטאָ קאַרלאָ. איך האָב דאָרט פערברענגט אַ טאָג שפּאַצירענדיג אין די גערטנער, ביי דעם ברעג, אויף די טעראַסען, איך האָב דאָרטען געזעהען אַ בלאָהען ים בעשאָטען מיט די גאָלדענע זונען־ליכט, קייטען פון בערג בעדעקט מיט גרינס, אין וועלכע קליינע דערפלעך און איינציגע שלעסער שיינען אַרויס ווי פערל איינגעפאַסט אין גאָלד, איך האָב דאָרטען געזעהען פּאַרקען וואו עס וואַקסען די צאַרטסטע בלומען זייט ביי זייט מיט די שטאַרקסטע טראָפּישע פלאַנצונגען, איך האָב דאָרטען געזעהען אַ געמיש פון קאָלירען אויף דעם האָריזאָנט בשעת די זון איז געשטאַנען אין מיטען הימעל און אַ פייערדיגע רויטקייט היגטער די בערג בשעת די זון האָט זיך דאָרטען גענומען בעהאַלטען אין שפּעטען נאָכמיטאָג.

און יעדע פון די בילדער, פּאַנאָראַמעס, און נאַטור־ערשיינונגען האָבען אין זיך פערמאָגט אַזאַ רייכקייט, אַזאַ צויבער, אַזא שיינקייט, אַז עס האָט אַזש פערכאַפּט דעם אָטעם קוקענדיג אויף זיי.

מאָנטאָ קאַרלאָ שטעהט אויף אַ הויכען באַרג, היגטער אַ נאָך העכערען באַרג. אַלע גאַסען איהרע הויבען זיך איינע איבער די אַנדערע אַזוי ווי די טרעפּ אין אַנ'אַמפיטעאַטער. קוקט מען אַראָפּ פון איינע פון די גאַסען ביים ברעג שאַפט זיך דער איינדרוק, אַזוי ווי די גאַנצע שטאָט וואָלט געוועזען אַ ריזיגער טעאַטער (אַ מין סטאַדיום) און דער ים אונטען וואָלט געוועזען אַ ביהנע אויסגעבעט מיט אַ בלויען טעפּיך.

אָבער אויב מאָנטאָ קאַרלאָ אַליין זאיז וואונדער שעהן און באָך שעהנער און נאָך צויבערהאַפטער דער צופאָהר צו מאָנטאָ קאַרלאָ, דער גאַנצער וועג, וואָס ציהט זיך פון ניצע ביז דאָרטען — אַ שטרעקע פון אַ פינף און צוואַנציג מייל.

איך בין די שטרעקע דורכגעפאָהרען אויף אַ אָמניבוס אין פערלויף פון אַנדערהאַלבען שטונדען, די גאַנצע צייט האָט די מאַשין געקלעטערט באַרג־אַרויף אויף אַ שמאָלען וועג, וועלכער האָט זיך געדרעהט ווי אַ שלאַנג אַרום הויכע בערג.

אַלע אין אָמניבוס זענען געזעסען ווי פערכישופט, אַלע ווילע האָט זיך פאַר אונזערע אויגען ענטפלעקט אַ נייער וואונדער, אַ נייער צויבער־בילד, איידער מיר האָבען צייט געהאַט אָפּצורייסען די אויגען פון איין פּאַנאָראַמע, האָט שוין פאַר אונז געצויבערט אַ צווייטע, מעהר וואונדערליך, מעהר אָטעם־פערכאַפּענד ווי די פריהערדיגע.

די פּאַנאָראַמעס זענען געווען פון פערשידענע סאָרטען. אָט קוקען מיר אַרויף אויף אַ באַרג, וואָס הויבט זיך איבער אונז. ער איז בעדעקט מיט ווייסע הייזער און מיט גרינע סעדער. מיר זעהען די זונען־שטראַהלען בלישטשען אין די פענסטער און אויף די העלע בליטהען און קווייטען. און פלוצלונג זענען מיר שוין איבער דעם באַרג און מיר קוקען אויף איהם אַראָפּ פון אויבען. אַנשטאָט אַ באַרג זעהען מיר אַ טאָל, אויף וועלכען עס זענען צוואָרפען רויטע דעכער, פון קליינע הייזער און צווישען זיי בייטען פון גרינסען און די שפּיצען פון פּאַלמען און אָראַנזש בוימער.

אָט זעהען מיר אַ קליינעם פּאַס ים ליגענדיג האַרט ביים פוס פון אַ הויכען באַרג און באַלד ווערט דאָס בילד פערוואַנדעלט אין אַ ברייט־אויסגעשפּרייטען טעפּיך פון גאָלד און זייד אַרומגעדעקט פון אַ זילבערנעם ברעג.

איינע פון די שעהנסטע בילדער אויף דעם צויבער־וועג, איז אַנ'אָרט וואָס רופט זיך „דער גאָלדענער האָרן“. קוקט מען אויף דעם פלאַץ פון אויבען אַראָפּ, אַזוי ווי מיר אין אָמניבוס האָבען געהאַט די געלעגענהייט צו טון, מאַכט עס דעם איינדרוק אַזוי ווי פון ברעג האָט דאָס לאַנד אַרויסגעשטרעקט צוויי אָרימס און אָפּגעצאַמט פאַר זיך אַ טייל פון דאָס זילבער בלאָהע וואַסער, וואָס ציהט זיך ווייט־ווייט אין ים אַריין. איך ווייס נישט צי דער נאָמען „גאָלדענער האָרן“ געהט אויף די אויסגעשטרעקטע אָרימס פון לאַנד אָדער אויף די וואַסער וואָס ליגט צווישען די אָרימס, ביידע האָבען זיי דעם נאָמען פערדינט, ביידע, סיי דאָס לאַנד, סיי דאָס וואַסער שימערען אין זונען־שיין אַרויס ווי שטיקער גאָלד, ביידע פערבלענדען זיי די אויגען, וואָס קוקען אויף זיי.

אַ צווייטע פּראַכט־בילד וועלכע מאַכט אַנ'אויסערגעוועהנליך שטאַרקען איינדרוק, ענטפלעקט זיך פאַר די אויגען נאָכדעם ווי מען פאָהרט אָפּ אַ האַלבען וועג. מען דערזעהט דאַן אויסגעשפּרייט דעם ליבער האַפען, אַרומגערינגעלט פון די בערג, וואָס ליבען היגטער דער שטאָט, מען זעהט עס אַלץ אַזוי

(א בריף פון פראנקרייך)

קלאָר, אַזוי בולט ווי אויף אַ גוטע פאָטאָגראַפיע. דערביי דאַרף מען וויסען, אַז דער ים ביי ניצע און די בערג היגטער ניצע זענען בעפאַרבט מיט די הערליכסטע קאָלירען פון בלאָה, גאָלד, זילבער און פּורפּור. צו זעהן די גאַנצע פּאַנאָראַמע פון וואַסער און בערג איינגעהילט אין דעם פּראַכט פון די אַלע פאַרבען, איז אַ זעלטענער תענוג.

*

די שטאָט מאָנטאָ קאַרלאָ איז דער הויפּט־צענטער פון מאָנאַקאָ, די קליינע מדינהלע, וואָס איז כלומרשט אומאָפּהענגיג, אונטער דער הערשאַפט פון אַנ'אייגענעם פּרינץ, איך זאָג, „כלומרשט“, ווייל איז דער ווירקליכקייט איז מאָנאַקאָ אַ טייל פון פראַנקרייך. דער פּרינץ וועט נישט וואַגען קיין זאַך צו טון אָהן דער צושטימונג פון דער פראַנצויזישער רעגירונג. אַפילו אַ ווייב נעהמען טאָר ער נישט אָהן דער ערלויבניש פון פּאַריז. דער איצטיגער פּרינץ לודוויג איז אַ גענעראַל אין דער פראַנצויזישער אַרמעי. די שפּראַך פון מאָנאַקאָ איז פראַנצויזיש. דאָס געלד איז פראַנצויזיש.

אַלעס אין מאָנאַקאָ געהערט צום פּרינץ. וועלכער וואוינט אין אַ פּראַכטפולען פּאַלאַץ. אויף אַ באַרג היגטער מאָנטאָ קאַרלאָ. צו איהם געהערט די קאַסינאָ, צו איהם געהערט דער מוזעאום, די אָפּעראַ־הויז און אַלע אַנדערע שטאָטישע געביידעס. ער האָט אַ קליינע אַרמעי, וועלכע ער האַלט אויס. די גאַנצע רעגירונג טראָגט דעם כאַראַקטער פון אַ פּריצישען הויף אין די מיטעלאַלטערישער צייט.

און די הוצאות פון דער רעגירונג ווערען געדעקט הויפּטזעכליך פון דער קאַסינא, אין מאָנאַקאָ צאָהלען די איינוואוינער נישט קיין שטייערען. די פּראָפיטען וואָס די קאַסינאָ ברענגט אַריין און די שטייערען, וואָס ווערען געזאַמעלט פון די פרעמדע געסט, פון טוריסטען זענען גענוג פאַר אַלץ.

פאַר מאָנאַקאָ אַליין, איז די קאַסינאָ נישט בלויז אַ לוקסוס, זי לעבט דערפון, און קיין געפאַהר איז די קאַסינאָ פאַר די בירגער נישט. דער געזעץ פון מאָנאַקאָ לויטעט, אַז אַ בירגער פון לאַנד טאָר אין דער קאַסינאָ נישט שפּילען, און פערקעהרט, אַלע אַנגעשטעלטע פון דער קאַסינא, מוזען גענומען ווערען נאָר פון די בירגער פון לאַנד. אַ פרעמדער טאָר אין דער קאַסינאָ נישט אַרבייטען. דער געזעץ בעשיצט די איינוואוינער פון לאַנד געגען דער געפאַהר פון אַריינגעצויגען צו ווערען אין שפּיל און פערזיכערט אַ גרויסע צאָהל פון די איינוואוינער מיט גוטע שטעלעס.

עס פערשטעהט זיך, אַז דער פּרינץ האָט דעם געזעץ געמאַכט נישט אַזוי פון דער טובה וועגען פון זיינע אונטערטאַנען ווי פאַר זיין אייגענער טובה ער ווייס גאַנץ גוט, אַז דער סוף פון די שפּילערס אין דער קאַסינאָ, איז אין די מעהרסטע פאַלען, אָרימקייט און בעטלעריי, און פאַר איהם לוינט זיך צו האָבען אין לאַנד וואָס ווייניגער מענשען, וועלכע דאַרפען אָנקומען נאָך הילף.

צוליב דעם זעלבען טעם איז פאַר דער מלחמה געווען אַ געזעץ אין דער קאַסינאָ אַז אַ מענש, וועלכער פערלירט דאָרטען זיין פערמעגען זאָל בעקומען אַ פרייען בילעט צו פאָהרען צוריק אַהיים. דער פרייער בילעט איז געגעבען געוואָרען דעם רואינירטען מענשען נישט אויס מיטלייד צו איהם, נאָר אום מאָנאַקאָ זאָל פון איהם פּטור ווערען ער זאָל נישט פאַלען צו לאַסט דער מאָנאַקער בעפעלקערונג, אָדער בעסער געזאָגט, דער מאָנאַקער רעגירונג, דעם מאָנאַקאָ'ער פּרינץ.

די קאַסינאָ איז אַלזאָ דער פונדאַמענט, אויף וועלכען מאָנאַקאָ און מאָנטאָ קאַרלאָ האַלט זיך. די מענשען, וואָס אַרבייטען אין דער קאַסינא זענען די יחסנים פון דעם לאַנד.

הלל ראגאף.

אפּאר־פּארק

(דערצעהלונג) (פון שפּאניש) / פון מ. צ. אַפּאַריסיאָ.

אזוי איז דאָס, ס'האָט זיך מיר אזוי פערוואָלט, פערשטעהסט, ס'איז מיינער אַ קאַפּריז, די שטוב האָט מיר דערעסען, ווייל פון ערשטען טאָג אָן פון אונזער חתונה, האָבען מיר נאָך די שוועל נישט איבערגעטראָטען, אויף איין מינוט קאָנען מיר זיך נישט בעפרייען פון די אַרומיגע, וואָס פערפאָלגען אינז מיט זייערע בליקען און בייזוויליגע שמייכלעך, שפּירען נאָך אונזערע בעוועגונגען און אונזערע אויגען ווען זיי בעוועגען זיך.

אייגענס דערפאַר, ענריקע טייערער, ווילען מיר נאָך היינט אָוועגד אַוועקלאָזען אויף יאַגד. מיר ווילט זיך שוין אַזוי זעהן דאָס פעלד, דאָס פרייע פעלד, אַרויפקלעטערען צום שלאָס, וואו דו האָסט מיר דיין ליבע דערקלערט; מיר ווילט זיך אָטעמען פריי, אָנפילען מיינע לונגען מיט דער פרישער לופט פון באַרג, זיין מיט דיר אַליין, ווייט פון פרעמדע בליקען, וואָס בעלעסטיגען מיך.

און אין די קלאָהרע אויגען פון דעם יונגען האָניק־ווייבעל, האָט אויפגעלויכטן דאָס גליק און אַ ליכטיגער שימער פון בענעהר, פון זיין געליבט און געצערטעלט.

אומזיסט האָט דער מאַן געפרובט איבערשפּאַרען זי. זי איז רק צוגעשטאַנען צו איהם, איין מאָל און צוויי מאָל, ביז זי האָט איהר'ס אויסגעפיהרט.

זי, עלווירא, מיט אַ שירם און ער, ענריקא, מיט אַ יעגער ביקס, האָבען זיך אַוועקגעלאָזט אַרויס דעם שטעטעל און גענומען קלעטערען אויפן באַרג. אַ שמאָלע סטעזשקע וואָס האָבען זיך געשלענגעלט צווישען שטיינער און דערנער, האָט זיי געפיהרט צום מיטבאַרג וואו דער שלאָס האָט זיך געפונען. זי, אַ פערשייטע, אין אַ שטיפערקע האָט איהם אַרויסגעיאָגט. ענריקע איז איהר נאָכגעגאַנגען און די אויגען פון איהר אַראָפּגענומען. ער האָט בעוואונדערט איהר עלאַסטישע פיגור, און פלינקייט, איהרע פעסטע קליבעס פון אַ היימישער ווענוס, וואָס האָבען זיך געטרייסעלט יעדע ווייל, ווען זי האָט אַ זיכערען טראָט געטון, קלעטערענדיג באַרג אַרויף.

— ווי ער קלעטערט נעבעך, — האָט זי לעבהאַפט אויסגעשריגען, — דו, קריכער, אגב פּרוב מיר נאָכהאַלטען!

און דערפיהלענדיג די איילענדיגע און נאָהענטע טריט פון איהר מאַן, האָט זי מיט אַ פרייד־געלעכטער אַנגעהויבען נאָך מיט מעהר שנעלקייט צו קלעטערען, אויסבויגענדיג דעם שלאַנקען קערפּער פאָראויס און מיט איהרע שיינע געטאָקטע פיס אויף היגטען.

אומזיסט האָט ער זיך געבעטען ביי איהר צוזעהן לאַנגזאַמער און זיך נישט איינצומאַטערען. מיט דער זעלבער עקשנות און אַ צוואָרימטע, האָט זי רק געשפּאַנט פאָראויס, כאָטש זי האָט געפיהלט, אַז זי וועט לאַנג נישט אויסהאַלטען און קוים וואָס זי האָט דערצויגען צו דעם פלאַך פון באַרג, וואו זי איז מיטאַמאָל געבליבען ליגען ווי אַ פערחלשטע.

ענריקע האָט זי באַלד גענומען אויף די הענד און זי איבערגעטראָגען אונטער'ן שאָטען פון אַ חורבה, וואָס איז געשטאַנען ביים שפּיץ פון באַרג און זי דאָרטען אַוועקגעלעגט. ער אַליין, האָט זי אויך געלעגט נעבען איהר אויפ'ן רוקען און מיט דער רעכטער האַנד האָט ער אַרומגענומען דעם קאָפּ פון זיין געליבטער פרוי.

איהם האָט זיך אַזוי זיס געטראַכט פון זיין גליק און ער האָט זיך געזעהען אַלס דער גליקליכסטער מאַן, וועמען גאָט געבענטשט מיט אַזאַ שעהנער פרוי. עלווירא איז נאָך אַלץ געלעגען אַ פערחלשטע פון מידקייט, דאָס געזיכט עטוואָס פּייכט פון שווייס און די גאָלדענע זוים פון איהרע בלאָנדע האָר צוגעקלעפּט צום פייכטען שטערען און צו די שלייפען און מיט אַ צושפּילטען בוזים האָט זי געאָטעמט די פרישע דורכזיכטיגע לופט.

אין זיינע ראָזע יוגענד־חלומות, ווען די פאַנטאַזיע וועבט אויס די ערשטע פאָרשטעלונג פון אַן אידעאַלער פרויען פיגור, האָט ענריקע שטענדיג געטרוימט פון אַ בלאָנדער מיידעל מיט קלאָהרע און טיף בלויע אויגען, ווי בלויער הימעל און מיט אַ רוהיגקייט אין זיי, ווי דער שימער פון אַ זיססער זומער־נאַכט, מיט ברייטע און געטאָקטע שולטערן, פעסט געבויטע קליפעס און פון איהר גאַנצען קערפּער זאָל וועהען מיט פרישקייט און גראַציע.

און געוואָלט האָט זיך איהם, אַז דאָס בלאָנדע מיידעל מיט דער הנעוודיקער פיגור זאָל בעזיצען אַ ליידענשאַפטליכע נשמה, וועלכע זאָל אויפציטערען פון בענעהר און ליבעס־פערלאַנגען, און געשראָקען און צו מאָל אָפּגעשטויסען האָבען איהם די שטאָטישע בלאַסע מיידלעך מיט וועלכע ער האָט קיין לענגערע בעציהונגען נישט געקאָנט האָבען און רק געבענקט נאָך זיין אידעאַלער פרויען־פיגור, מיט אַ געזונטען קערפּער און מיט אַ געזונטער נשמה.

די דאָזיגע אידעאַלע פרוי, פון זיינע יוגענד חלומות, ליגט איצט אין זיינע אָרעמס, פיהלענדיג דערביי ווי דאָס בלוט זידט אין זיי און ווי זיי ציטערען פון ליידענשאַפט.

ער האָט פאַרזיכטיג זיך איבער איהר אויסגעבויגען, געקוקט אַ ווייל אויף דעם פרישען און לויטערען רייץ פון איהר פּנים און ברענענדע ליפּען פון בענעהר האָט ער איהר אַ קוש געגעבען אינ'ם עטוואָס אָפענעם מויל אַריין. זי האָט זיך אויפגעכאַפּט מיט אַ פערשטיקטען פרייד־געשריי און זיך אויפגעהויבען מיט אַ גליקליך שיינענדיגען פּנים.

— קום ווייטער! — האָט זי אויסגערופען מילד און בעפעלענד.

ענריקע האָט זיך אָנגעהויבען בעטען ביי איהר אַ פערשמייכעלטער און אַ בעזיגטער.

— ניין, נאָך אַביסעלע, וואַרט — האָט זי געזאָגט מיט אַ חנעוודיגען רוגז, קוקענדיג מיט אויפגעלעבטע אויגען צום שלאָס.

זיי האָבען גענומען ווייטער געהן, מאַכענדיג אַ ברייטען אומקרייז באַרג אַרויף. עלווירא האָט זיך בעוואויגען פיל לאַנגזאַמער און פלעגמאַטיש; איהרע פיס האָבען שוואַך זיך אַריבערגעטראָגען פון איין פונקט צום צווייטען, מיט אַזאַ אָפּגעלאָזענקייט, ווי איהר קערפּער, וואָלט געזוכט דעם ערשטען בעקוועמען אָרט זיך אַוועקצולעגען. זי האָט נישט געקענט פערליידען די זון און דער שירם האָט זיך געוואַקעלט און איהר האַנד ווי אַ איבעריקער. זי האָט זיך אויסגעגלייכט מיט איהם און זיך אָנגעשפּאַרט אויף זיין אַקסעל, פּלוצים איז זי שטיין געבליבען.

— הערסט?!

— וואָס איז געשעהן?

— די פעלד־הינער זינגען.

ענריקע האָט זיך אַ ווייל איינגעהערט און אויסגערופען:

— זיי געפינען זיך ווייט, דאָרטען ענטקעגען אויף דער זוניגען לאַנקע. מיר וואָלטען געדאַרפט אריבערגעהן דעם טאָהל, כדי זיך נעהנטער אָנצוטרעפען מיט זיי.

— לאָז זיי צופרידען — האָט עלווירא געזאָגט מיט אַ מידען קול, — כ'וואָלט שוין געוואָלט וואָס גיכער אָנקומען צום שלאָס.

— און וואָס וועט ווערען פון אונזער יאַגד, האַ? — האָט ער זי אָנגעקוקט מיט אַ שפּאָטישען שמייכעל.

אַנשטאָט איהם צו ענטפערען, האָבען איהרע אויגען געמאָסטען די שטרעקע, וואָס האָט זיי אָפּגעטיילט פון שפּיץ באַרג. דער דאָזיגער שטומער פערלאַנג, וואָס ער האָט בעמערקט אין איהר גאַנצען וועזען, האָט איהם געשיינט ווי אַ גליקליכער צוזאָג אין די פעלד־הינער זענען כהרף עין נישט געוואָרען.

ביידע האָבען שטילשווייגענדיג אָנגעהויבען שנעל צו קלעטערען ביז זיי האָבען דערגרייכט דעם סאַמע שפּיץ באַרג, וואו עס האָבען זיך געפונען די חורבות פון דעם שלאָס.

אַרויפקומענדיג אויף אַ פלאַכער לאָנקע בעדעקט מיט גראָז, האָט זי אַרויסגעלאָזט אַ צופרידענעם זיפץ. די פרישע און שאַרפע לופט פון דער הויך, דורכגעזאַפּט מיט די ריחות פון די וואַלד־בוימער, וואָס האָבען דאָרטען געוואַקסען, האָבען דורכגענומען איהר קערפּער און אויפגעלעבט האָט זי אָנגעפאַנגען פלוידערען אַ פריילִיכע.

— קום אהער, ענריקע, קום און זעץ זיך אַוועקנעבען מיר, דאָס אָרט איז איהר שוין בעקאַנט געווען, און זי האָט געדענקט אין יענעם זומער־אָוועגד, ווען ער האָט איהר דאָ זיין ערשטע ליבע דערקלערט. ווי זי האָט דעמאָלט געלאַכט פון איהם, ווען ער איז געשטאַנען פאַר איהר מיט אַזאַ ליידענשאַפט אין זיינע אויגען, און מיט אַזאַ טרויעריגען ערנסט אויף זיין פּנים. אַז ער האָט אָנגעהויבען צו שטאַמלען, האָט אַ גליקליכער און זיסער אומעט דורכגענומען איהר נשמה. זי האָט בשעת מעשה געפיהלט, אַז דער שמייכעל איז פערשוואונדען פון איהר פּנים און אַז איהרע ליפּען זענען בלאַס געוואָרען.

— אָ, געדענקסט, ענריקע, ווי שעהן דאָס איז געווען! האָט זי אויסגערופען מיט אַ פּלוצימדיגען געלעכטער און ליבליכער פלאַפּלעריי.

ענריקע האָט נישט געענטפערט, האַלטענדיג זי אַרומגענומען ביי דער טאַליע האָט ער מיט אַ שטילען פערגעניגען זיך איינגעהערט צו איהרע קינדערשע שטיפערייען, און אַ פערשכורעטער געקוקט אַרום זיך.

אין דער נידער, ביי דעם פוס פון דעם באַרג, איז געלעגען דאָס שטעטעל מיט די ווייס־געקאַלכטע הייזקעס, מיט די שמאָלע און ווייסע געסלעך. פון דעם שטעקעל אַרויס, האָט זיך ווייט געצויגען דער ברייטער שטויביגער וועג און ווי אַ זילבערנער גאַרטעל האָט ער זיך געשלענגעלט און איינגעפּאַקטען אין זיך די פיר דערפלעך, וואָס

(ווייטער זעה 8-טע זייט).

אנטיסעמיטישער פודער און ליפען פארב

א ווינער געשעפט, וואס וויל נישט לייזען ביי יודען

וויען איז א שטאט פון אינדיווידועלען גע־שמאק און פון בעזונדערע ספעציאליטעטען. דער ווינער איז א פיינשמעקער, ער האט ליב ספעציאליטעטען פאר זיך און שאפט ספעציאליטע־טען אויך פאר דער וועלט. אלץ, וואס וויען שאפט, האט עפעס א בעזונדערען טעם און א ספעציעלען חן. עס איז נישט דאס זעלבע, וואס ערגעץ אנדערש. וויען האט א ווארימען, ווייכען און ליבליכען קונסטגעשמאק און זיין ספעציעלער נאמען פיהלט זיך אומעטום: אין דער ליטעראטור, אין דער קונסט, אין דער מוזיק, אין טאנץ, אין דער גע־זעלשאפט, אין דער ליבע און אפילו אין דער מאדע. אפשר זענען גערעכט די אנטראפאלאגען, ביאלאגען און סאציאלאגען, וואס בעהויפטען, אז דער ווינער מענשען־טיפ איז א ספעציעלער, א געלונגענע מישונג פון צעהנדליגער ראסען און פעלקער דורך א משך פון הונדערט טויזענד יאהר. מען מוז באמת מודה זיין, אז דער ווינער דייטש איז נישט דערזעלבער, ווי אין דייטשלאנד, דער מאדיאר נישט דערזעלבער, ווי אין אונגארן, דער טשעך נישט אזא, ווי אין טשעכיען און דער ווינער יוד אודאי נישט, ווי דער דייטשלענדישער בכלל און ווי דער פרייסישער בפרט.

אויך דער ווינער אנטיסעמיטיזם איז א ספעציאליטעט פאר זיך. נישט אזוי גראב און נישט אזוי ערנסט ווי אין דייטשלאנד, אויך נישט אזוי וויסענשאפטליך אפגעצירקעלט און שוין כלל נישט א גאנצע נאציאנאלע אדער סאציאלע פילאזאפיע. אמת, פון צייט צו צייט ברעכט אויס א שטורם, ווירקליכע אנטיסעמיטישע מעשים־תעתועים אמאל צווישען סטודענטען און אמאל צווישען סתם ווייסע חברה׳ניקעס אבער עס איז א קורצער עפיזאד, ביך זיך אויפגערעגט און פונקט אזוי גיך זיך אפ־געקיהלט. דער ווינער פאלקס־קאראקטער האט נישט ליב קיין געשלעגען און קיין גראבע עפענט־ליכע צוזאמענשטויסען ער האט זעהר גערן א שטיקעל העצעריי, א לייכטען קיצעל איבער דער הויט, א שפיל מיט פעטע שימף־ווערטער — און דאס קלעקט איהם, און דאס גאנצע קילעכריגע יאהר צווישען איין שטורם און דעם אנדערען האט אויך די אנטיסעמיטישע חברותא אין וויען א גע־נוגענדע סאטיספאקציע מיט בלויזער שפילעריי אין אנטיסעמיטיזם.

מוז אבער וויען בעווייזען זיין ספעציעלען געשמאק אויך אין דעם פרט. האט זיך געעפענט אויפ׳ן „גראבען“, אינמיטען שעהנסטען און רייכ־סטען פינקט פון דער „סיטי“, אנ׳אנטיסעמיטישער פלעגאנטער האקוס־פאקוס. א גרויסע, פיינע און רייכע פערפומעריע, וואו מען פערקויפט אנטיסע־מיטישע קאסמעטיק, אנטיסעמיטישען פודער, אנטי־יודישע בעגעל־פאסטע און שונא־ישראל׳דיגע שטיפ־טען צים פארבען די ליפען. דערצו נאך זעהר אנ׳עהרליך געשעפט: אומעטום שטעהט בפירוש אנגעשריבען, אז דאס איז נישט פאר יודען. מען וויל נישט, אז א יודיש קינד זאל איבערטרעטען

(קארעספאנדענץ פון ווינע צום „נייעם פאלקסבלאט“)

דארט די שוועל און טאמער פערבלאנדזשעט אמאל א יודישער אויסלענדישער קונה (די ווינער ווייסען שוין און היטען זיך) בישט בעמערקענדיג די התראה פון דרויסען, דאן דערזעהט ער עס פאר׳ן צאה־לען ביי דער קאסע. אויך דארט העננט א שילדעל „מיר ווילען נישט קיין יודישע קונים“, כדי מען זאל זיי נישט חושד זיין אין פערקעהרטען גלייכ־ווערטעל: „דער יוד איז כשר, זיין געלד איז טריפה“. אדער ווי דער אלטער רוימער פלעגט זאגען: „געלד שטינקט נישט“.

נו האט זיך טאקע וויען זיין ליבע „העק“ ארום אט דער אנטיסעמיטישער פערפומעריע. תחילת פלעגט מען נעפינען פערקלעפט א טייל שויפענסטער מיט ציטאטען פון דער אנטיסעמיטי־שער ליטעראטור איז תמיד געווען אנ׳אויפגעלויף פון מענשען און א שטערונג פון רוהיגען פערקעהר אין סאמע מיט׳ן צענטער פון שטאט. האט די פא־ליציי אנגעהויבען פערוועהרען אזא געשעפטס־רעקלאמע, זענען אויסגעבראכען אנדערע שטערונ־גען. מענשען געהען א גאנצען טאג אהין איינקוי־פען, מען האנדעלט אויס און מען לאזט זיך אלעס איינפאקען און פלוצים דערזעהט מען דעם אנטי־סעמיטישען צעטעל ביי דער קאסע, און מען גיט צוריק די פערפאקטע סחורה. יודישע קונים, וואס האבען שפעט בעמערקט די אויפשריפטען, מייס־טענס אויסלענדישע יודען, וואס מאכען די שטי־פעריי און עס ווערען געוואלדען מיט לאדעכצער פאר דער פאליציי און ביז צו די געריכטען. מחמת עס קומען פאר אויך א פאר פעטע פעטש דערביי און אין אזעלכע פאלען ווילען די אנטי־סעמיטישע בעלי־בתים דוקא יא דאס יודישע געלד.

לאזט מען זיך אלע מאנטאג און דאנערשטאג פאר׳ן ווינער דין, און די צייטונגען האבען אנ׳ אינטערעסאנטען געריכט־זאל מיט פיקאנטע מעשיות, מיט יודישע וויצען איבער אנטיסעמיטישע היגיענע־ארטיקלען. טרעפט זיך אנ׳אנטיסעמיטישער ריכטער, וואס גיט ארויס א שארפען פסק, רעקווירירט מען צו העכערע אינסטאנצען און מען פראצעסירט זיך א יאהר צייט. אנ׳עכטע ווינער ספעציאליטעט אויך אויפ׳ן געביט פון אנטיסעמיטיזם, אפילו גוים גע־העהן פערביי. מאכען חוזק פון זייער אייגענעם נאר, וואס מיינט עס ערנסט...

(י.ט.א.) מ. א. טענענבלאט.

צו וואס נויט קאן ברענגען

א מאן וויל אפטרעטען זיין פרוי אנ׳עלטערען פריינד

צו א רב אין ווילנע איז היינטיגע וואך געקומען א פאר פאלק, וועלכע שטאמט פון א גרויסער יחסנישע משפחה און איהם פערטרויט א סוד:

ער איז א לאנגע צייט געווען אנ׳אנגע־שטעלטער אין א גרויסער פירמע און געהאט פרנסה בריווח.

מיט א פאר יאהר צוריק איז ער רעדוצירט געווארען. די ערשטע צייט האט מען נאך געלעבט פון אפגעשפארטען גראשען, שפעטער האט מען פערקויפט די חפצים און לסוף איז שוין אויסגעקו־מען די גאנצע משפחה (מאן און ווייב און צוויי קינדער) צו הונגערן און פרירען.

די לאנגע וואלט נאך געווען ערגער. נאר גראד האבען זיי א בעקאנטען (אנ׳עלטערער מענש און אלמן), וועלכער האט זיי צו ביסלעך געשטיצט.

איינמאל אין א אינטימען שמיעס מיט׳ן מאן פון דער פרוי האט דער אלטער איהם פארגעלייגט, אז ער זאל געבען א גט זיין פרוי און דערפאר וועט ער איהם געבען א גרעסערע געלד־סומע.

דער פארשלאג האט דעם מאן שטארק אויפ־געבראכט, ער האט עס דערצעהלט זיין פרוי, און זי האט זיך אזוי בעליידיגט, אז זי האט געפאדערט, מ׳זאל איהם ארויסטרייבען פון שטוב.

דער אלטער איז טאקע דערוויטערט געווא־רען, אבער זייער נויט האט זיך נאך מעהר פער־שטארקט. און דא זענען נאך די קינדער קראנק געווארען און ס׳איז נישט געווען מיט וואס זיי צו היילען. איין קינד איז געבליבען אזוי קראנק, אז מ׳מוז איהם איצט שיקען קיין אטוואצק.

דער מצב איז געווארען אזוי ערנסט, אז נישט איינמאל איז איהם געקומען א געדאנק פון זעלבסטמארד.

נישט האבענדיג קיין אנדער ברירה, האבען זיי זיך פערטראכט אין יענעם פארשלאג, זענען געקומען צו א הסכם זיך צו גט׳ען און זענען גע־קומען צום רב זיך שואל עצה זיין.

דער רב האט זיי געהייסען קומען אין א פאר טעג ארום און אין משך פון די טעג האט ער עס פערטרויט עטליכע מענשען און אפשר א דאנק דעם וועלען זיי שוין צום רב נישט דארפען קומען...

א שפאס פון א שטייער־צאהלער

די „ווילנער שטימע“ דערצעהלט פאלגענ־דען קוריאז:

א סעקוועסטראטאר איז געקומען דורכצו־פיהרען אנ׳עקזעקוציע אויף די שטוב־זאכען פון א געוויסען שטייער־צאהלער.

ליידער האט זיך דער עקזעקוטאר איבער־צייגט, אז אלץ אין שטוב איז שוין סעקוועסטרירט פאר אנדערע שטייערן און ער האט זיך דאן גע־ווענדעט צו דעם בירגער מיט דער פראגע, צי ער האט נישט ביי זיך, וועלכע עס איז בעהאלטענע חפצים.

— איך האב — האט ער געענטפערט נאך א בעוויסען איבערטראכטען זיך וועגען דעם.

דער עקזעקוטאר האט זיך דערפרייט הערענ־דיג, אז זיינע ווערטער בעשטעטיגען זיך און האט זיך געווענדעט צו איהם, אז ער זאל איהם שוין מגלה זיין דעם אוצר.

— אבער ערלויבט מיר — האט ווייטער גע־זאגט דער שטייער־צאהלער — ס׳איז דאס אזא אומאנגענעהמע, וועגען וועלכער מ׳רעדט נישט...

דער עקזעקוטאר האט זיך שטארק געבייזערט און גלייך אויפגעפאדערט אין נאמען פון געזעץ ענט־דעקען פאר איהם, וואס ער האט בעהאלטען.

דער שטייער־צאהלער האט זיך שוין מעהר נישט געקענט בעהערשען און אפגעענטפערט — העמארידען...

— וואס אזעלכעס? — האט איבערגעפרעגט דער עקזעקוטאר.

— העמארידען — האט ער גענזאגט...

— זייט אזוי גוט און ווייזט שוין.

— איך וועל נישט ווייזען...

— אין נאמען פון געזעץ פאדער איך דיר אויף צו ווייזען — האט אויסגערופען בעפעהלעריש דער עקזעקוטאר.

— ניין, איך וועל דיר נישט ווייזען!

— מיר וועלען זעהן — האט זיך גע׳עקשנט דער עקזעקוטאר און האט זיך אוועקגעזעצט שרייבען א פראטאקאל, פארוואס ער וויל איהם נישט ווייזען זיין „פערמעגען“ און בעמיהט זיך צו בע־האלטען פאר איהם, בעת ער דארף אויספיהרען זיין אמטליכען חוב.

DOKTÓR

H. WOŁKOWYSKI

האט זיך איבערגעצויגען אויף

צעגעלניאנא 36, טעל. 216-90

ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען. מענער־שוועכע, אלע פרט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען

נעמט אן פון 9 — 2 נארם. און פון 5 — 9 אוונט פאר דאמען בעזונדערען ווארט־צימער.

!! אויף זינדיגע וועגען

(סענסאציאנעל־עראטישער ראמאן פון לאזער לעבען) 49

— האט איהר אלזא, בעשלאסען בקמה צו בעהמען איך מערטענסען?

— איך האב שוין געזאגט אז יא. איך האב אזוי בעשלאסען.

— נו, איז וואס געווען ווייטער? האט איהר דערצעהלט יאקוב ראטמאנען וועגען דעם, צוליב וואס מערטענס האט אייך געשאסען?

— זעלבסטפערשטענדליך, האב איך דער־צעהלט, יאקוב ראטמאן איז דער עהרליכסטער און אנשטענדיגסטער מענש אויף דער וועלט. איך האב איהם זעהר ליב בעקומען.

— נו, ער אייך זיכער אויך, האט דער אויס־פארשונגס־ריכטער לוסקא געזאגט, און דעריבער האט איהר איהם געגעבען דעם געדאנק וועגען נקמה

מאגיע איז אויף א רגע שטעהן געבליבען, כדי זיך איבערצוטראכטען וואס זי האט ווייטער צו זאגען.

די שפיציגע אויגען פון אויספארשונגס־ריכטער האבען דאס גלייך דערקענט און ער האט געזאגט:

— נו, דאס פערברעכען איז איצט נישט מעהר אזוי גרויס, דאס קען קוואליפיצירט ווערען אלס זעלבסטפערטיידיגונג און די שטראף איז א פיל קלע־נערע איהר פערשטעהט דאך דאס, נישט אמת?

— איך פערשטעה גארנישט. איך קען מיך נישט אויף די דאזיגע זאכען. יאקוב׳ן האב איך נישט גע־זאגט דעם וואס איך וויל טון.

— יאקוב האט אלזא נישט געוואוסט וועגען מארד?

— ניין, גארנישט, ער האט פון גארנישט גע־וואוסט.

— טא ווי אזוי האט ער זיך געפונען אויפ׳ן ארט גלייך נאך דעם מארד, אין פארגעקומען?!

— ערלויבט מיך זיך אביסעל אפצורוהען, וועל איך אייך גענוי אלץ דערצעהלען.

— ביטע, איהר קענט זיך אפרוהען, האט דער אויספארשונגס־ריכטער העפליך ערקלערט.

מאגיע איז געווען אזוי ווי אונטער א היפנאז, באלד נאכ׳ן ארעסט, האט זי גארנישט פערשטאנען וואס ס׳איז פארגעקומען. ערשט דאן ווען זי האט זיך געפונען אין דער קאמער פון אויספארשונגס־ארעסט, זענען פאר איהר געווארען פיל זאכען קלאר. קודם־כל האט זי אנגעהויבען שטארק פייניגען דער געדאנק ווער ס׳האט ווירקליך דערהרגעט מערטענס׳ן פאר איהר איז געווארען קלאר, אז יאקוב האט עפיס א שייכות צו דער דאזיגער געשיכטע.

ערשטענס, האט זי זיך געטראכט, פאר וואס האט יאקוב זי אפגענארט און געזאגט, אז ער פאהרט ארויס אויף בייאכט מיט גוטמאנען און צום סוף האט ער זיך גאר געפונען גראד אויף דעם ארט, וואו דער מארד איז פארגעקומען. צווייטענס האט זי געוואוסט הגם גארנישט קלאר, אז צווישען דער פריילין ראמא מיט מערטענס׳ן קומט עפעס פאר, און דער מארד איז פארגעקומען גראד נעבען דער טיר פון ראמאס צימער.

איהר פרימיטיווער געדאנק איז נישט געווען מעהר פעהיג סיסטעמאטיש צו טראכטען און אויפ־בונדען דעם שרעקליכען פלאנטער, איינס האט זי אבער געוואוסט, יאקוב איז ארעסטירט אונטער׳ן חשד, אז ער איז דער מערדער פון מערטענס׳ן, ער איז א פערלוירענער מענש, און צוזאמען מיט איהם אויך, זי אליין.

אויב מ׳זאל אפילו איהר בעפרייען, האט מאַ־גיע געטראכט, וואס וועט איהר אויסקומען צו טון, צי איז דאס ווייטערדיגע לעבען אין היימעל ביי דער

גראבער רחמה בעסער ווי טורמע, ווי שווערע קאַ־טארגע? צי איז בעסער צו בלייבען ווייטער די „קאַ־כאנקע“ פון „תליון“ בעסער ווי מעהר נישט אנצו־זעהען די ליכטיגע שייך? צי איז דאס לעבען פון דרעהען זיך אויפ׳ן גאס, וואונקען צו יעדען עקעל האפטען זעלבער, אדער שיכור, בעסער ווי דאס לע־בען אין טורמע?

וואס פארא זין האט פאר איהר געהאט דאס לעבען אהן יאקוב׳ן?

— יאקוב איז דאך פאר איהר געווען דער פריה ליגג באך א לאנגען אונענדליכען ווינטער פון איהר שרעקליכען לעבען. יאקוב איז דאך פאר איהר גע־ווען דאס וואס פאר אלע אנדערע מענשען א מאמע, א טאטע, שוועסטער און ברודער צוזאמען, און דאן איז דאך יאקוב פאר איהר געווען איהר ערשטע ליבע, די ריינע, די ערהאבענע, פאר וועלכער מען איז גרייט דאס לעבען אוועקצוגעבען. טא וואס־זשע פאר א זין האט פאר איהר דאס ווייטערדיגע לעבען?

ביי די דאזיגע געדאנקען האט מאגיע צוגויפ־געשטעלט א באאיווען פלאן צו פערטיידיגען יאקוב׳ן און בעהמען אויף זיך די שולד, זיך אליין צו בע־שולדיגען אין מארד פון מערטענס׳ן און רעזיגנירען פון איהר ווייטערדיגען לעבען, און דאס האט זי אויך אויסגעפיהרט ביי דעם ערשטען איהר איצטיגען פערהער. א קאלטער שווייס האט איהר בעדעקט דאס גאנצע לייב. די שלייפען האבען איהר געהאקט, אין קאפ האט געשווינדעלט.

— אלזא, וואס איז ווייטער געווען, האט דער אויספארשונגס־ריכטער איבערגעשלאגען די פויזע. מאגיע האט זיך אפגעטרייסעלט, אזוי ווי אי־מיצער וואלט זי אויפגעוועקט פון שלאף.

— איך האב געזוכט, האט מאגיע געזאגט מיט א שוואכער שטימע ווי אזוי מיך בוקם צו זיין אן מערטענס׳ן. איך האב איהם געזוכט אומעטום וואו כ׳האב באר געדרעכנט אז מ׳קען איהם געפונען. מיין בקמה האט געמוזט זיין א שרעקליכע, ווייל איך האב געוואלט איבערצייגען יאקוב׳ן, אז איך בין איינגאנצען נישט שולדיג אין דעם, וואס מערטענס האט זיך געטשעפעט צו מיר, אבער ווי אזוי האב איך מיך געקענט צונויפקומען מיט מערטענס׳ן? עטלי־כע טעג האט ער זיך נישט געוויזען. מיטאמאל האב איך איהם דערזעהען אויפ׳ן הויף. איך בין צוגע־גאנגען צו איהם און געזאגט גוט מארגען.

— נו, וואס ווייטער, וואס ווייטער, איז דער אויספארשונגס־ריכטער געווארען אונרוהיג און נייע־גיריג.

מאגיע האט פערצויגען די ערצעהלונג. זי האט געוואלט אלץ אפשלעפען דעם מאמענט ווען זי האט זיך געדארפט מודה זיין, אז דאס האט זי ארייננגע־שטאכען דאס מעסער אין מערטענס׳נס הארץ אר־ריין.

דער אויספארשונגס־ריכטער האט אבער גע־איילט צו דעם דאזיגען מאמענט.

— מערטענס האט געמיינט אז איך האב זיך מיט איהם איבערגעבעטען ער האט מיט מיר זעהר העפליך געגרעדט און מיך געפרעגט צי איך וויל מיך נישט זעהן מיט איהם ביינאכט. כדי ער זאל נישט פערשטעהן מיין פלאן האב איך זיך אביסעל גע־קווענקעלט און צום סוף, האב איך מסכים געווען זיך צו זעהען מיט איהם ביינאכט, מיר האבען זיך אפ גערעדט וועגען דעם ארט וואו מיר זאלען זיך טרעפען.

— אין דער אפגערעדטער שעה, האט מאגיע שווער אפגעזיפצט, האב איך געזאגט יאקוב׳ן אז איך האב קאפ־שמערצען און כ׳וויל מיך אביסעל איבער־שפאצירען אין גארטען, יאקוב האט צוערשט נישט געוואלט מיר ערלויבען אליין צו געהן אין גארטען, פיהרט אין הויז, וואו ס׳וואוינט גוטמאן און מיך האט שוין געווארט אויף מיר, ער האט מיך גע־פיהרט אין הויז, וואו ס׳וואוינט גוטמאן און מיך צוגערעדט איך זאל מיטגעהן צו איהם אין צימער, איך האב מיך צוריקגעצויגען. איך האב נישט גע־וואלט געהן, אבער ער האט אזוי שווער געאטעמט, אזוי מיך לידענשאפטליך געקושט, אז איך בין איהם נאכגעגאנגען.

(המשך קומט).

א פאר = פאלק

(ענדע פון דער 6 זייט).

זענען געלעגען צוואָרפען איבער׳ן פעלד, איינגע-טונקען אין א ים פון זונענליכט, און גאָלדיג רויט האָט געפלאַמט דער רוים איבער דעם.

ענריקע האָט זי פעסטער צוגעדריקט צו זיין ברוסט, פיהלענדיג דעם גאַנצען ציטער פון איהר קערפער, וואָס האָט געאָטעמט מיט הייסער ליידענ-שאפט, און קוקענדיג אין דער בלויקייט פון הי-מעל האָט ער געזעהען פאַר זיך דעם צויבער פון איהרע טיף בלויע אויגען.

ביידענס אויגען האָבען זיך געבאָדען אין דעם תאוהדיגען נעפעל, וואָס האָט זיי איבערגעצויגען ווי מיט א שלייער, און ארויסשטאַמלענדיי ביידע נישט מעהר ווי איין ליבעס וואָרט, האָבען זיך זייערע קערפערס צוזאַמענגעגאָסען אין ביידענס נשמות זענען איינס געוואָרען.

— — — — — — — — —

דער אָוונד איז צוגעפאַלען. די זון האָט שוין געהאלטע און זינקען אינ׳ם רויט געוואָרע-נעם מערב, וואָס איז געלעגען אונטער די בערג און ווי א שטויביגער שלייער דורכגעוועבט מיט בלאסע און רויטע שטראהלען, האָט ער געהאָנגען צווישען האָריזאָנט און די פעלדער פון צופוסענס.

ביידע, ענריקע און עלווירא זענען געלעגען אויף די רוקענס, די קעפ געטוליעט איינער צום אַנדערען, האָבען שטילשווייגענד און מיט אַנ׳אוי-מעטיגען חלום אין די אויגען, געקוקט אויפ׳ן זונ-אונטערגאַנג.

ביידענס קעפ האָבען זיך א ווײַלע אויסגע-דרעהט און לאַנג זיך געקוקט אין די אויגען.

— פון וואָס טראַכסטו? — האָט זי איהם געפרעגט מיט א פערליבטען זיפץ.

— טראַכט איך דען גישט פון דעם וואָס דו?

— אפשר.

— האָט זי געבעטען ביי איהם מיט אַנגסט.

— ביי גאָט, ביי גאָט, ענריקע, שיס נישט!

ביידע האָבען געטראַכט פון דער מילדער נאַכט וואָס איז לאַנגזאַם אָנגעקומען און פון די גליקליכע שעה וואָס וואַרטען אויף זיי. ביידע זענען מיד געוואָרען, פיהלענדיג די פיזישע שוואַכ-קייט וואָס טרעט אָן נאָך א שטאַרקער ליידענשאַפט, און גלייך ווי זייערע נשמות וואָלטען זיך פלוצים אָפּגעטיילט פון זייערע קערפערס, האָט אָנגעהויבען וואַכען אין זייערע הערצער א געהיימער פאַר-געפיהל, וואָס האָט זיי געשראָקען.

מיטאָמאָל האָבען ביידע אויפגעהויבען די קעפּ, איבערגעשראָקענע פון א מאָדנעם גערויש.

א פאָר פעלד-הינער א „ער" מיט א „זי" האָבען פערביישפאָצירט ענטקעגען זיי, און מיט די הינערשע פיס א ריר געטון א הויפען צווייגלעך וואָס זענען געלעגען שוין פערפוילטע פון די רע-גענס.

ענריקע האָט זיך געכאַפּט פאַר זיין יעגער-ביקס און זיך געצילעוועט.

פערפאַלען, דער שאָס האָט אָפּגעהילכט איי-בער בארג און איבער טאָל. די פעלד-הינער האָ-בען זיך אויפגעהויבען אין דער לופטען דערשראָ-קענע, און געפלויגען באַנאַנד אַזוי נאָהענט איינע צו דער אַנדערער, אַז זייערע פליגעל האָבען פאַ-כענדיג זיך בעריהרט; נאָכדעם איז דער „ער" שטיין געבליבען וואַקלענדיג. ער האָט א ציטער געטון און גלייך אוועקגעפאַלען אין מיט׳ן דער לאַנקע.

עלווירע האָט זיך געלאָזט לויפ׳ן זוכען די געשאָסענע בעשעפעניש און געפינענדיג די פעלד-הוהן א טויטע, האָט זי א פערצווייפעלטע בעטראַכט די חבר׳טע איהרע, וועלכע איז אוועק מיט אראָפּ-געלאָזטע פליגעל איבער׳ן טאָל, די האָט איהר נאָכ-געקוקט מיט א דריקענדיגען וועהטאָג אין הארצען.

— ווי איז מיר! — האָט די אויסגערופען קוקענדיג צו איהר מאַן — האָסט דאָך די געמאַכט פאַר אַנ׳אלמנה נעבעך, די אָרימע הוהן.

און גלייך ווי זי אליין, וואָלט דאָס געווען די אומגליקליכע אלמנה, האָט די אויסגעבראָכען אין א ביטערען געוויין.

בעקאַנטמאַכונג.

די וואַהל-קאָמיסיע פון דער יודישער קהלה אין לאָדז

צו וועהלען א קהלה-ראַט

איז דערמיט מודיע אויפ׳ן סמך פון פאַר. 23 פון דער פעראָרדנונג פונ׳ם מיניסטער פאַר אמונות און עפענטליכער בילדונג פון 24-טען אָקטאָבער 1930 יאָהר (געז.-מאָגב. 75/30), אַז די רשימות פון די וועהלער, וועלכע זענען בערעכטיגט צו וועהלען מיטגלידער פונ׳ם קהלה-ראַט אין לאָדז, ווערען אויס-געליינט צום דורכזעהען אין לאָקאַל פון דער קהלה (פּריהייטס-פּלאַץ 6) פונ׳ם 30-טען מערץ 1931 ביז דעם 12-טען אַפּריל 1931 איינשליסליך, א חוץ שבתים און יום-טובים, פון 8 ביז 20 א זייגער.

אין משך פון דער דאָזיגער צייט קענען די וואַהל-בערעכטיגטע מיטגלידער פון דער קהלה אריינטראָגען רעקלאַמאַציעס, וואָס זענען נוגע סיי דעם אריינשטעלען, סיי דעם דורכלאָזען פערזאָנען אין דער רשימה.

די אויטענטישקייט פון די אָנגאַבען אין די רעקלאַמאַציעס מוז געהעריג בעשטעטיגט ווערען.

אויפ׳ן סמך פון אויבענגעבראַכטען פאַר. פון דער פעראָרדנונג פונ׳ם ה׳ מיניסטער פאַר אמונות און עפענטליכער בילדונג וועלען קענען אנטיילנעהמען אין דער וואַהל-אָפּשטימונג, בלויז די פערזאָנען, וואָס זענען אריינגעטראָגען געוואָרען אין די וועהלער-רשימות.

רעקלאַמאַציעס, וואָס וועלען אריינגעטראָגען ווערען נאָכ׳ן אויבענדערמאָהנטען טערמין, וועלען נישט בעריקזיכטיגט ווערען.

וואַהל-קאָמיסיע פון דער יוד. קהלה איז לאָדז צו וועהלען א קהלה-ראַט.

לאָדז, דעם 22. מערץ 1931 י.

קינאָ-טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

הייבט אָן פאָלגענדע טעג:
פּראַכטפולער דאָפּעלטער פּראָגראַם!

1) # שאָטישער עקספּרעס

אין די הויפּט-ראָלן: Paulina Johnson, Raymond Millard

2) # פריהלינג אין פּראַטער

אין די הויפּט-ראָלן: Lilian Ellis, Werner Fuetterer

נעכסטער פּראָגראַם: „צוריי וועלטען"

געקליבענער אָרקעסטער אונטער דער ליטונג פון ה׳ סטעפּאַנסקי
אָנהויב פון די סעאַנסען: אין געוו. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג און יום-טוב — 12 א זייגער ביטאָג. דער זאַל איז גוט בעהייצט.

DR. MED.
Haltrecht
ספּעצ.-אַרצט פאַר הויט און געשלעכטס-קראַנקה.,
נעמט אָן פון 8 - 10 פריה,
פון 12—2 נאָכמ. און פון 6 ביז 9 אָוונט. זונטאָג פון 9 ביז 1 מיטאָג.
פּיעטריקאָווער 10
נעמט אָן אין לעטשניצע „סאַניטאַס" ציגעל-גאַס 29
פון 2 ביז 3 נאָכמ.

איינגעל
פון אַנשטענדיגע עלטערן, זאָל אויך קענען לייענען און שרייבען, קען זיך מעלדען אין אדמ. פון „נייעם פאָלקסבלאַט".

אַרבייטסלאָזע
פרייליינס
און יונגעלייט קענען זאָפאָרט זיך מעלדען פון 9—2 און פון 4-7 אָוו.
בּיטשריפט-ביוראָ
פּאָלנאַצנאַ 29, טעל. 19178.

וויכטיג
פאַר נייהערס
פון ציידענע רעפאַרמען!
איך בעזיץ אויף לאַגער קעסטען-שטוהל-סחורה, גרויסע קליינע פאַסען און גלאַטע סחורה אין דער פאַבריק
ביי ראָזענפעלד
לימאַנאָווסקיעגאָ 45
(אַלעקסאַנדראָווסקאַ)
טעל. 189-33.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה
אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכן בטח ושאנן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם וואָלט גאָר קומען און בּיוראָ
פון ד. מאַנעלאַ
וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף אויפ׳ן ערשטען הויף
פּיעטריקאָווער 17, לינקע אָפיצינע פּאַרטער, טעל. 124-95
וואו ס׳ווערט ווייטער ערלעדיגט פּינקטליך און געוויסענהאַפט געשריבען אַ-לערליי בּיטעס: ציווילע, קאָרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַציעס, קלויזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אוושאַנד ראַזיעמטשע, ווי אויך איבער-זעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
בעמ.: קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווע-רען ביי מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה
מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ,
פּיעטריקאָווער 17, 1-טער הויף

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאָלאָג-אַקושער
זגערזשער 11
טעלעפאָן 72—134
נעמט אָן פון 2—3 נאָכמ. און פון 7½—9 אָוונד.

וויכטיג פאַר א
דאַמען-שניידער
עס איז דאָ איבערצוגעבן א פראַנט-פענסטער, פאַר-טער מיט איינריכטונג אויף זעהר גוטע בעדינגונגען
ביי פּאַוולאָווסקי,
ראָקימשינסקאַ 22.

האַנדנייהערס
און אויספּרעסערס צו מע-נער-מאַגאַזין 1-טע סאָרט, קענען זיך מעלדען
נאָוואָ - צעגעלניאַנאַ 29,
ביי ניירענבערג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פאַרמ.
בעזונדערער ווארטע-זאַל פאַר פרויען.

יעדער איינציגער
מעבעל
האָט זיך אויסגעצייכנט, אַז פאַר דיוואַנעס, פעלצען, נייה-מאַשינען, גאַרדעראָבען או״וו
צאָהלט די העכסטע פּרייזען
א. ווייצמאַן שענקעוויטש 23
טעלעפאָן 00-191.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצט מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

דאַנקזאַגונג
דערמיט דאַנק איך דעם ה׳ דאָקטאָר-דענטיסט
קאָרמאַזין, פּאָלודניאָוואַ 2
פאַר די געלונגענע אָפּעראַציע, וואָס ער האָט מיר געמאַכט אויף די ציינער, וואָס קיין דאָקטאָר-כירורג האָט זיך נישט געוואָלט אונטערנעהמען, ווייל עס איז געווען זעהר געפעהרליך. מיט אַכטונג
1806 בערל מאַנדרי, אל. 1. מאַי 37.

וועכענעריז כירורגישע קליניק
„SANATO"
אַגראַדאָוואַ 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד
פרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויגען-אָפּטיילונג פון ד״ר מעד. י. קראַוש
עמפּפאַנגס-שעה׳ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.
כירורגישע אָפּטיילונג פון ד״ר מעד. מ. קאַנטאָר
עמפּפאַנגס-שעה׳ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

קוואַליפיצירטע
שניידער-געזעלען
צו מענער בעשטעלט
קענען זיך מעלדען
גדאַנסקאַ 95,
ביי ה. צינגלער.

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אָפּעראַציע, אָן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויקערס און פיס

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרויס אַזוי ווי א מענשען-קאָפּ, אָדער אַזוי ווי א וואַסער-קאַן און עס פאַלט אַריין אין דעם בויך און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבליך. ספּעציעל גומענע האַל-באַנדראַזשען אויסגעצייכנט גוט דורך גרויסע פראָפעסאָר׳ען מיט מיינע בע-האַנדלונג און פון דײַטשען פּראָפעסאָר

דאָקטאָר בראַכורעת׳נג בעזאָנדערע זיכער דעם שוערסטען און געפעהרליכסטע ברוך, אויך פאַר הויקערס פאַסונגען מיט האַל-גאָרסעטען און אָפּעראַטען פאַר פערקרומטע פוס און פלאַט-פוס ספּעציעלע אַנלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאָקען פאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.
עמפּפאַנגט פון 9 ביז 1 מיטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונד.

אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WÓLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאָס פערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אומ-בעדינגט נויטיג. דיפלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזי-טעטס-פראָפעסאָרען: פּראָפ. ד״ר באַראַנטש, פּראָפ. דר. י. מאַ-רישלער, פּראָפ. ד״ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע.
מיר נעהמען אויך אָן טערויבערטע פון דער קראַנקען-קאַסע,

דאַנקזאַגונג.
דעם געעהרטען ספּעציאַל. ה׳ י. ראַפּאַפּאָרט, דיר. פון אָרטאָפּעדי-שען אַנשטאַלט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 29, פּראָנט 2 שטאָק, דריק איך אויס עפענטליך מיין הארציגע דאַנקבאַרקייט פאַר זיין אָנלעגען מיר דעם ספּע-ציעלען אָרטאָפּעדישען האַל-גאָרסעט פון זיין מעטאָדע, וועלכע האָט מיך אויס-געהיילט גענצליך. ס׳האָט מיר געדראָהט צו פּראָצעס דער רוקען צוליב׳ן הויקער און יעצט בין איך געזונד און בין פעהיג צו דער אַרבייט
Dr. M. Mergenroth, sędzia apelacyjny.

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים; אויף דער פּראָווינץ 6-50 א חודש; אין אויסלאַנד — 8 זל.
פאַר׳ן אינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען ביינאַכט.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ 60— „ „ 4
נאָכ׳ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ 18— „ „ 8
פאַר א טעלעפאָן-נומער ... פערזענליכע מעלדונגען—10 גר. א וואָרט
... דער שטעט 50 פּראָצ. טייערע. אויסל. 100 פּראָצ. טייערע.

Wydawnictwo „Nejer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Ziłberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kuchert
Czcionkami i druk. „Nejer Folksblat", Piotrkowska 21.